

JOSEP MARIA SANS I TRAVÉ

La festa del Sagrat Cor de Solivella

Ajuntament de
Solivella

JOSEP MARIA SANS I TRAVÉ

La festa
del Sagrat Cor
de Solivella

Ajuntament de Solivella

2017

© del text: Josep Maria Sans i Travé, 2017
© d'aquesta edició: Ajuntament de Solivella, 2017
Plaça Major, 1 – 43412 Solivella
www.solivella.cat

Fotografies facilitades per Jordi Travé i Travé, 2017

Primera edició: setembre de 2017
DL L. 1.236-2017

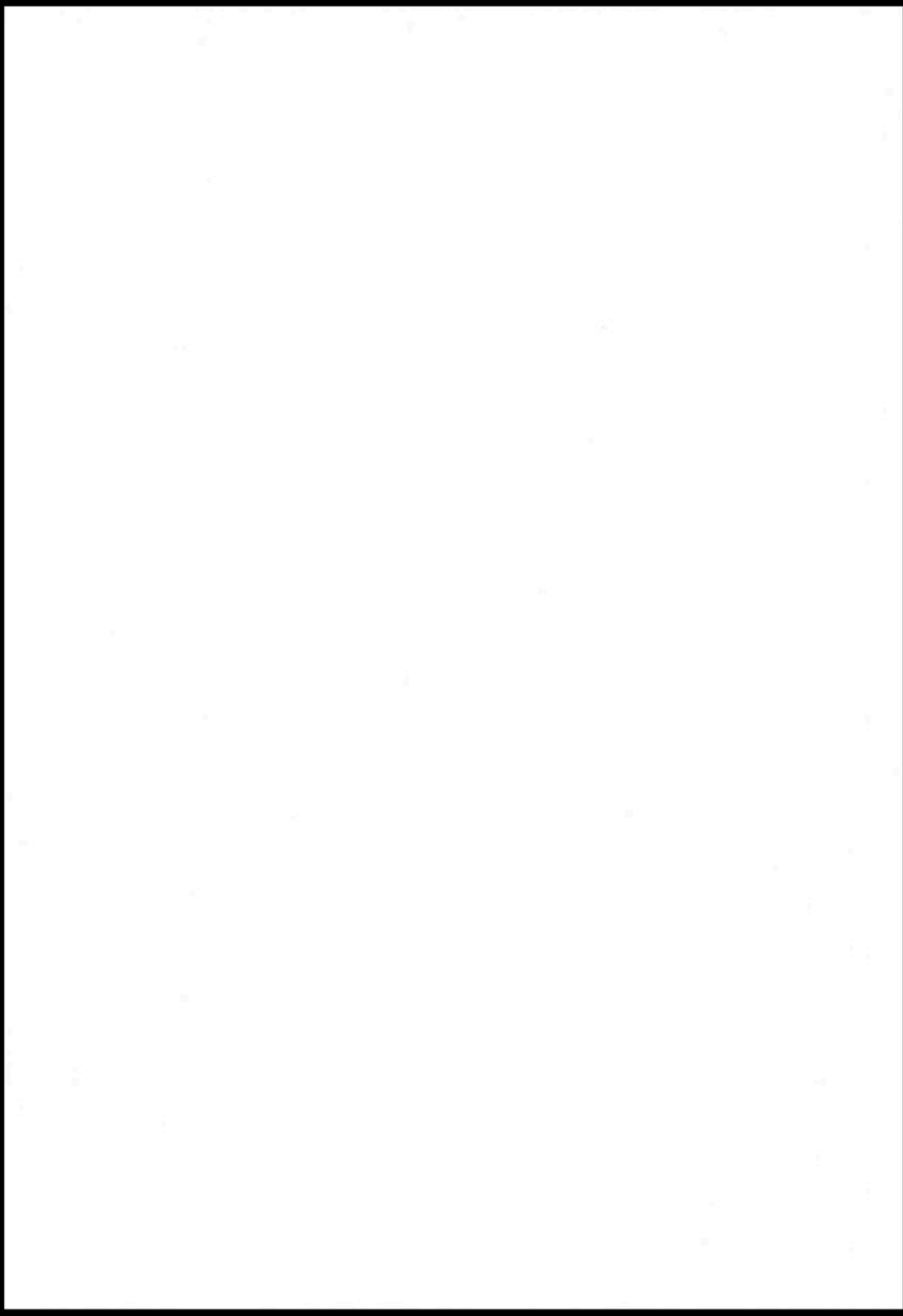
Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, S.L.
www.bobala.cat

◀ imprès a lleida ▶

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, compresa la reprografia i el tractament informàtic, resten rigorosament prohibides sense l'autorització escrita de l'autor o entitat autoritzada, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vosa CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu copiar per qualsevol sistema algun fragment d'aquesta obra.

A la Conxita, l'Oriol, la Laia i l'Oleguer.

Als nostres avantpassats,
que instituïren la festa del Sagrat Cor
i ens transmeteren a nosaltres, el seus descendents,
aquest patrimoni religiós i cultural.

SUMARI

Presentació	7
1. La celebració.....	9
2. Els inicis de la celebració. Els privilegis episcopal, papal i reial.....	10
3. La Guerra del Francès (1808-1814) i el robatori dels tres privilegis.....	16
4. Els papes i la festa del Sagrat Cor	19
5. Desconeixement de la data exacta de la votació de la festa	20
6. L'elecció de l'advocació del Sagrat Cor de Jesús	25
7. Per què s'escollí el dia 9 de setembre per a la festa votada?	27
8. La personalitat del rector que proposà l'advocació del Sagrat Cor	29
9. Fonaments històrics de la devoció al Sagrat Cor.....	30
10. El temple expiatori del Tibidabo	34
11. L'associació de l'Apostolat de l'Oració, òrgan propagador de la devoció al Sagrat Cor de Jesús a Solivella.....	35
12. Presència de la festa en les visites pastorals dels prelats a partir del segle XIX.....	36

13. Els diversos altars del Sagrat Cor dins l'església parroquial de Solivella.....	40
14. Els compromisos de l'Ajuntament amb la celebració de la festa del Sagrat Cor	42
15. L'entronització del Sagrat Cor a la Casa de la Vila.	44
16. Institucions i objectes de Solivella dedicats al Sagrat Cor.....	46
17. L'himne i goigs del Sagrat Cor de Jesús	49
18. Celebracions destacades (1905-2016)	52
19. La visita del cardenal Francesc d'A. Vidal i Barraquer.	56
20. La celebració de 1968: una fita que marcà un canvi de format	58
21. La celebració de 1993 amb motiu del 250è aniversari.	62
22. 9 de setembre de 2009: inauguració de les obres de l'església parroquial i dedicació del temple	69
23. Les processons: capelles i catifes	70

PRESENTACIÓ

La Festa del Sagrat Cor de Solivella és sens dubte tot un referent a les comarques tarragonines i més enllà. És la festa del “vot de poble” solivellenc que instituïren els nostres avantpassats, dotant-la de rang de llei, previ acord del comú, amb intervenció del batlle, regidors, síndic i la participació del rector, perquè així fos celebrada un 9 de setembre, tal com consta documentada el 1743. La força del nostre “vot” fou rubricada mitjançant la concessió de llurs privilegis episcopal, papal i reial. Així, els veïns, any rere any, han renovat aquell compromís llunyà en el temps i transmès per herència de generació en generació, que és present a dia d'avui en les nostres vides.

Evidentment, la festa gira a l'entorn de dos actes estrictament religiosos com són l'ofici solemne del migdia i la processó eucarística del capvespre. A partir d'aquí, i al llarg dels anys, la celebració ha estat acompanyada d'actes populars i culturals que han ajudat a donar-li un relleu i alhora ha suposat una més ferma implicació de tots els que la vivim i la palpem. Sens dubte, la processó és el moment més emotiu, de respecte, diria que cor-prenedor, ja que, pels carrers per on transita, abans ho han fet els solivellencs que ens han precedit. La nostra participació esdevé un homenatge i un record vers ells. L'assistència de les autoritats i dels representants municipals recorden el llunyà consell muni-

cipal que va acordar i establir per “vot de poble” solemnitzar una festa en honor del Sagrat Cor.

També valgui el més extens reconeixement a totes les persones que avui dia fan possible celebrar la festa amb lluïment dels actes, ja sigui amb la seva assistència i col·laboració; en el treball de construcció de capelles i catifes en els carrers per on transita la processó amb gust i enginy dignes de menció; a les zeladores i associades de l'associació de l'Apostolat de l'Oració, vetlladores parroquials del Sagrat Cor.

L'aportació històrica datada i detallada que ens brinda el Dr. Josep Maria Sans i Travé, ens ajudarà a conèixer i a estimar encara més la dimensió del nostre “vot de poble”.

Amb la lectura del text que trobareu tot seguit, desitjo que esdevingui llavor de futur, i en gran manera per encarar la celebració solemne que s'atansa del 275è aniversari del Sagrat Cor de l'any 2018 vinent.

Enric CAPDEVILA I TORRES
Alcalde de Solivella

I. LA CELEBRACIÓ¹

La festa religiosa de més arrelament popular a Solivella és sense cap mena de dubte la del Sagrat Cor de Jesús, que se celebra cada any el dia 9 de setembre, i si aquesta jornada cau en diumenge, es traspassa, tal com mana la tradició, al dilluns següent perquè s'ha de festejar en un dia laborable. És declarada festa d'Interès Comarcal per acord del Consell Comarcal de data de principis dels anys noranta del segle passat.²

Atès el seu caràcter religiós, la festivitat té dos ritus fonamentals: l'un, són les misses al matí, una de les quals és solemne, concelebrada per diversos sacerdots, i cantada; l'altre, és la processó del capvespre, que discorre pels diversos carrers de la població acompanyant la custòdia, que porta un prevere, sota pal·li. Conclou amb la consagració de les famílies al Sagrat Cor de Jesús a la plaça de l'església i la benedicció dels assistents amb la custòdia. La processó té una certa relació amb les processons del Corpus Christi, atès que tradicionalment es feien enramades pels carrers per on discorria, que actualment han estat substituïdes per les catifes artístiques. Tanmateix la processó de Solivella es distingeix per l'originalitat de les capelles, on es col·loca la custòdia sobre un altar per tal de fer la corresponent estació acompanyada de resos i cants religiosos. Aquestes capelles han passat de ser d'un simple altaret inicial a un quadre escènic amb participació humana, generalment estàtic, que representa escenes de l'Antic o del Nou Testament, dels Sagraments o bé de la història de l'Església.

Pel fet que és una "festa votada" hi participa tot el poble prescindint si normalment acudeix o no als actes litúrgics. Tot-hom té la consciència que compleix amb una promesa que van

1. Agraïco la informació facilitada per Enric Capdevila, tant pel que fa al contingut històric com a elements que m'han ajudat en la redacció d'aquesta obra. També a Jordi Travé i Travé per facilitar-me les il·lustracions fotogràfiques, i a Maria Fabregat per permetre'm reproduir els Goigs del Sagrat Cor.

2. Informació facilitada per Enric Capdevila.

fer els seus avantpassats i que aquest compromís els obliga moralment. L'exemple de Solivella fou seguit per altres poblacions de la comarca, com ara Blancafort, Forés i Montbrió de la Marca, entre d'altres, celebració que es manté encara avui.

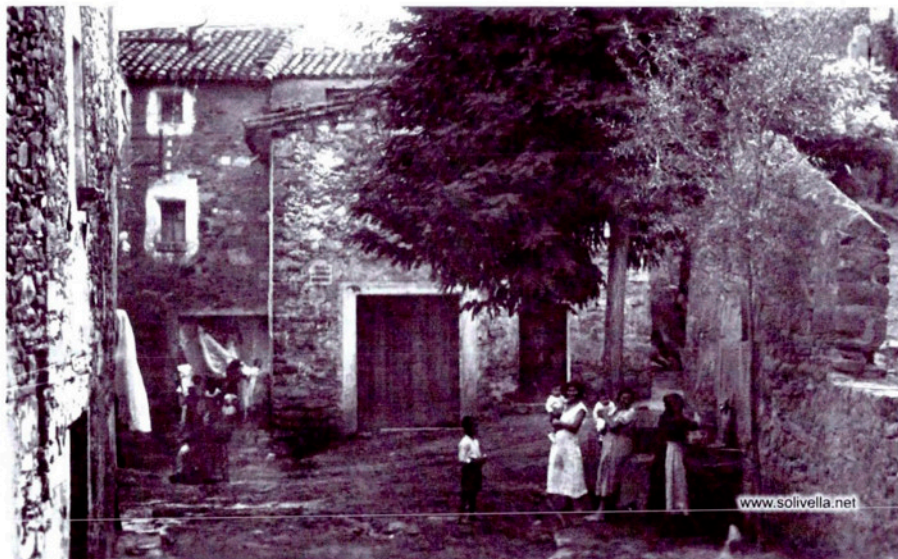
2. ELS INICIS DE LA CELEBRACIÓ

ELS PRIVILEGIS EPISCOPAL, PAPAL I REIAL

No es conserva la documentació sobre la votació dels representants de la població de dedicar al Sagrat Cor de Jesús una "festa votada". Sabem, però, que els edils solivellencs tingueren cura de demanar a les principals autoritats religioses i civils, i d'obtenir, els corresponents privilegis per a la seva celebració. En aquest sentit gaudia de tres privilegis: el primer, de l'arquebisbe de Tarragona, que a com a bisbe diocesà n'autoritza la celebració. És molt probable que el prelat acompanyés, com era molt usual, l'autorització de la celebració amb la concessió de diverses indulgències per als fidels que es confessessin, combreguessin i oïssin missa en la diada.

El segon privilegi que obtingué la nostra celebració fou el del papa. Desconeixem la manera que els regidors tingueren per portar la petició a Roma i aconseguir del pontífex el document que enregistrava l'aprovació papal, que segur que també devia anar acompanyat de la concessió de diverses indulgències per als que participessin en la festivitat religiosa sota determinades condicions.

No era gens fàcil al segle XVIII aconseguir un privilegi de la Santa Seu. Això comportava una sèrie d'actuacions complicades i implicava la superació d'una sèrie de dificultats. En primer lloc, s'havia d'elaborar un document de petició per presentar a la Santa Seu on s'expliquessin les circumstàncies que determinaren l'origen de la festa, la seva consolidació, els privilegis tan eclesiàstics com civils que l'havien aprovada i recolzada i el motiu per què es demanava el suport del papa. Aquesta petició es feia gene-

Font de la Costeta. Al fons, a mà esquerra, arranjan la capella de ca la Malena.
Anys 1930.

La processó per la Carretera. Al centre, el sacerdot sota tàlem. Any 1935.

ralment en un paper especial, consistent i robust, que, elaborat i escrit a Solivella o en els llocs propers, ja que la petició havia de ser signada pels representants de la població i segurament també pel rector de la parròquia, havia de fer la travessia per terra o bé per mar fins a arribar a la Ciutat Eterna, on residia el pontífex i la seva cúria.

Les relacions entre el Regne d'Espanya, i concretament Catalunya, i Roma afavorien que molt sovint sorgissin de Barcelona, sigui a través dels vaixells o per carretera, grups de persones amb destinació a Roma. Molts d'aquests viatgers eren persones religioses que s'encaminaven a Roma per resoldre assumptes que els afectaven o que afectaven les seves comunitats i cercaven la solució amb una decisió escrita de la Santa Seu, qui al capdavant tenia la l'última paraula en qüestions de tipus eclesiàstic. A vegades, fins i tot, temes relativament senzills que podien tenir solució a la cúria diocesana, eren portats a Roma, per evitar que fossin altra vegada objecte de litigi, amb el consegüent allargament del procés.

Cal recordar, d'altra banda, que en el segle XVIII continuava la tradició cristiana de pelegrinatges a la Ciutat Eterna, on, juntament amb Jerusalem i també Sant Jaume de Galícia, constituïen encara els tres centres més importants de la cristiandat, tot i que els efectes negatius de la reforma protestant havia suposat des de la segona meitat del segle XVI una minva important dels pelegrins del centre d'Europa, on va tenir més implantació el protestantisme. Amb tot, els pelegrinatges a Roma, malgrat que disminuïren, es mantingueren, i foren molts els fidels que a través de diversos mitjans feien cap a la ciutat del papa.

El més probable devia ser que els regidors solivellencs encomanessin a algun sacerdot o religiós que tenia previst un viatge a Roma la petició i la gestió del privilegi que demanaven a la Santa Seu. Desconeixem, però, qui fou aquest missatger.

Hi ha una tradició, no confirmada per cap document conegut, segons la qual la gestió de la petició del privilegi papal de la festa del Sagrat Cor la feu un avantpassat de la família Roig, qui es desplaçà personalment a Roma a sol·licitar i obtenir l'esmentat privilegi. En aquest viatge, el Roig aprofità per obtenir també un privilegi papal per a l'oratori que tenia a la capella de casa seva, dedicat a sant Antoni, el qual gaudia, així mateix, dels corresponents privilegis reial i de l'ordinari, i que igualment que els que es guardaven al temple parroquial, durant la Guerra del Francès, que comportà també el saqueig de cal Roig, els soldats de Napoleó s'emportaren els documents pel valor probablement que tenien els marcs, que eren també d'argent, ja que respectaren el retaule on hi havia tres talles de fusta policromada dels tres sants protectors de la família: sant Antoni, santa Paula i sant Magí. No es coneix, però, cap document que pugui confirmar aquesta tradició circumscrita només en el cercle de la família Montseny.³

Quan el portador de la petició del privilegi arribava a la Ciutat Eterna havia de connectar amb l'organisme encarregat d'administrar aquests assumptes, anomenat Cancelleria Papal o bé Penitenciària Apostòlica, on havia de presentar el document de sol·licitud del privilegi requerit pels edils de Solivella i pagar el preu fixat per a l'expedició d'aquest tipus de document. Al cap d'uns dies, el peticionari tornava a l'esmentada oficina —no gaire lluny precisament de l'església de Sant Pere del Vaticà, car es conserva actualment el magnífic palau renaixentista que l'albergava, anomenat precisament Palau de la Penitenciària Apostòlica—, on se li lliurava el privilegi demanat, amb les signatures dels responsables de l'expedició del document i els segells de cera corresponents que l'autoritzaven.

3. ENRIC CAPDEVILA I TORRES, "La poderosa família de cal Roig. Antecedents, decadència i l'Oratori de Sant Antoni", *Girasol* 46 (estiu-tardor 1992): 27-29.

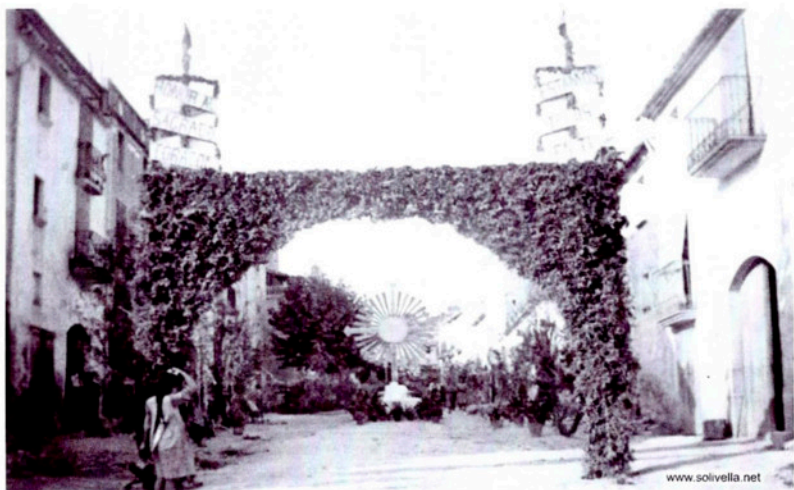
Hi ha un aspecte que cal tenir present: tant de la petició resumida com del contingut del document que recollia el privilegi concedit se'n guardava memòria a l'oficina apostòlica atès que es copiava en els corresponents llibres registre que es guardaven en aquest organisme. Per tant, és més que segur que a l'Archivio Segretto Vaticano es conservi la còpia d'aquest document. Cercar-lo implicaria, atès l'enorme volum de documentació que es conserva d'aquesta època a l'esmentat arxiu de la Santa Seu, molts mesos de recerca. Seria com cercar una agulla en un paller ja que no sabem ni l'any ni el mes ni el dia en què fou datat el nostre privilegi.

El tercer privilegi tingué caràcter civil. Tot i que era una celebració religiosa, el fet que la idea havia sorgit del poble, no de l'Església, i que no tingués una relació directa amb aquesta darrera institució, motivà que els regidors aconseguissin també l'autorització del màxim responsable civil del país que era el rei d'Espanya.

La presentació d'un document a Madrid era molt més fàcil que fer-ho a Roma, atès que des de Catalunya sortien correus oficials que arribaven a la capital del regne.

Aquests tres privilegis —que devien estar escrits el primer i el tercer en paper, mentre que el de la Santa Seu devia estar escrit, tal com manava la tradició de la Cancelleria Papal, damunt de vitel·la, acompanyat probablement del corresponent segell de cera d'un cardenal o bisbe que l'autenticava i que actuava en nom del papa— els edils els confiaren a la parròquia perquè perpètuament s'exhibissin guardats dins marcs d'argent en un lloc ben visible del presbiteri de l'església.

És probable, en aquest sentit, que fins a la inauguració del nou temple parroquial vers el 1780, aquests tres documents que enregistraven els privilegis episcopal, papal i reial es conservessin en un lloc preferent del presbiteri de l'església romanogòtica i que després de la construcció del nou temple parroquial barroc a

Capella de la Carretera, amb l'arc triomfal fet de mata. Any 1946.

Altar de la Carretera. Any 1949.

l'actual emplaçament es traslladessin a aquest nou emplaçament, on devien ser ben visibles per als fidels.⁴

No estigueren gaires anys, els tres privilegis, emmarcats en argent i adherits a l'esplèndid retaule que l'escultor vallenc Francesc Bonifàs havia bastit per a la parròquia de Solivella i el comú de la nostra vila havien sufragat, que per a la seva confecció pagà la important suma de 800 lliures. Potser, d'altra banda, atesa la importància que tenien per al poble, estaven col·locats en un lloc preminent del presbiteri i no necessàriament adherits a l'altar major. El que sí que creiem que és cert és que estaven exposats en aquesta banda de l'església que era el presbiteri i, per tant, l'espai més noble del temple parroquial.

Malgrat, doncs, la sostracció dels documents originals, la festa gaudeix dels privilegis concedits per l'arquebisbe, el rei i el papa, que són vigents, ni que no conservem els documents acreditatius, atès que mai no han estat anul·lats i, per això, es faran les gestions per aconseguir les corresponents confirmacions de les tres autoritats.

3. LA GUERRA DEL FRANCÈS (1808-1814) I EL ROBATORI DELS TRES PRIVILEGIS

Un dels fets més transcendents i de més profundes conseqüències polítiques, socials i econòmiques de principis del segle XIX fou l'anomenada Guerra del Francès, que, iniciada el 1808 entre Espanya i el Primer Imperi Francès amb l'entrada de les tropes napoleòniques, acabà el 1814 amb el retorn de Ferran VII d'Espanya al poder. Aquesta llarga guerra afectà al final de la

4. Sobre la construcció del nou temple parroquial a la segona meitat del segle XVIII, vegeu Josep Maria SANS I TRAVÉ, "La construcció de l'Església Parroquial de Solivella (1765-1780)", *Dedicació de l'Església Parroquial de Solivella. 9 setembre de 2009*, Solivella, 2009, pp. 14-44.

contesa també el territori català. Els estrangers ocuparen primer Lleida el 1810, després Tortosa el 1811 i l'estiu d'aquest any va caure Tarragona. Al final d'aquest any tot Catalunya estava ja en poder dels invasors francesos, que la van incorporar a l'Imperi napoleònic fins al final de la guerra el 1814.

El pas i l'ocupació dels francesos pels pobles i viles del país i la seva destrucció com a represàlia en molts de casos, a banda de molts morts, motivà confiscacions de queviures i animals així com d'objectes valuosos. L'Església no restà al marge de les usurpacions dels soldats francesos, que quan ocupaven una població seguien el costum medieval de fer-se un bon botí. Els castells residències o palaus urbans de la noblesa i dels mercaders foren assaltats pels invasors, que robaren tot allò que els semblava que podia tenir un interès econòmic. Aquesta mateixa actitud tingueren amb les cases benestants de les petites poblacions i viles del país.

Quant a l'Església, els francesos, doncs, no respectaren ni monestirs, ni convents, ni temples, ni capelles i robaren tot el que podia tenir valor econòmic i estava a l'abast de les seves mans. A vegades simplement cremaven elements significatius i identitaris de les poblacions on entraven: a Solivella, per cenyir-nos a casa nostra, els soldats francesos cremaren la bandera de la confraria de Sant Esteve dels joves, la que tenia més activitat al començament del segle XIX. Els responsables, però, d'aquests edificis religiosos, en assabentar-se de l'actuació dels forassenyats soldats francesos i dels robatoris de patrimoni que realitzaven, quan els fou possible tingueren cura de disposar els objectes valuosos de tal manera que se n'evités la usurpació.

El rector de Solivella, com ho feren d'altres de la Conca, prengué les mesures oportunes per evitar el robatori dels principals objectes litúrgics confeccionats en argent que es conservaven en el temple parroquial. Abans que arribés una partida de soldats francesos a la població, trià diverses persones de confiança

i procedir a amagar el que podia ser objecte de la cobejança dels forasters.

Tot i que no tenim documentada aquesta actitud del rector de Solivella d'aleshores, sospitem que devia fer-se així per analogia amb el que dugué a terme uns anys abans el rector Joan Baptista Solanelles amb motiu dels trasbalsos del final del segle XVIII. En el protocol d'aquest rector, que abasta dels anys 1694 a 1705 hi ha una acta de dia 27 de setembre de 1697 en què conta que, en vista dels possibles robatoris, el prevere cridà tres testimonis, el jurat Josep Iglésies, el sagristà Miquel Renyer i el fadrí Josep Renyer, i presents tots quatre, després d'haver cavat un clot sota l'altar de Sant Joan, dipositaren els objectes litúrgics de més valor, alguns d'ells fruit de la generositat dels senyors i en la seva majoria costejats pels devots feligresos, entre els quals s'hi comptava la creu grossa que s'utilitzava per a les processons, el peu de la vera creu, la custòdia, un calze, els encensers i la naveta i dos porta-paus, tot obrat d'argent.⁵

Per assegurar també que els invasors no poguessin disposar d'informació sobre alguns aspectes dels habitants de la vila, com podia ser la seva riquesa o les seves propietats, i així evitar possibles extorsions, el rector amagà en el mateix lloc alguns documents compromesos dels habitants. Passat el perill, tant els objectes com la documentació foren recuperats del lloc on s'havien amagat i per aquesta vegada es pogué salvar una part del patrimoni artístic de la parròquia.

Cal suposar, doncs, que amb la invasió francesa del començament del segle XIX devia succeir de la mateixa manera que actuà el rector al final del segle XVII i que el responsable de la parròquia de Solivella, amb la col·laboració del sagristà i d'alguns feligresos,

5. Valentí GUAL VILÀ, "Solivella a finals del segle XVII. De conflictes senyoriais i arrendaments", *Girasol* 52 (hivern-primavera 1993-1994), p. 25.

amagà igualment els objectes litúrgics de més valor, la creu processional, els calzes i copons d'argent, però no devia pensar que els soldats estrangers fossin tan mesquins que gosessin sostreure fins i tot l'argent dels marcs dels tres privilegis.

Els desaprensius soldats francesos, davant la impossibilitat de fer-se amb un bon lot d'argent, es degueren conformar amb el migrat material noble que conservava els tres documents, i sense cap mirament pel seu contingut ni pel valor sentimental que tenia per a la gent del poble, se'ls emportaren amb la intenció de vendre'ls tan aviat com fos possible.

D'aquesta manera es van perdre tres dels documents originals més importants del poble, probablement estripats o fets malbé per mans de soldats ignots i ignorants al servei de l'emperador francès, atès que als lladres només els interessava el metall noble on estaven emmarcats.

4. ELS PAPES I LA FESTA DEL SAGRAT COR

La festa del Sagrat Cor ha gaudit dins l'Església del reconeixement i suport dels pontífexs, especialment des de la segona meitat del segle XIX fins a l'actualitat.

La festa fou instituïda pel papa Climent XIII (1758-1769) només per a Polònia. Fou, però, el papa Pius IX (1846-1878) qui —després de superar moltes reticències de la cúria papal— l'estengué a tota l'Església, que va culminar, d'altra banda, amb la beatificació de Margarita Maria d'Alacoque (18 d'agost de 1864) —fet que palesa que s'acceptaven les seves revelacions— i la consagració de l'Església al Sagrat Cor el 16 de juny de 1875.

El seguiria el papa Lleó XIII (1878-1903), el qual elevà la festa al màxim rang litúrgic i dedicà precisament al Sagrat Cor l'encíclica *Annum Sacrum*, de 25 de maig de 1899, i consagrà al Sagrat Cor tota la humanitat. Sant Pius X, Benet XV, Pius XI —qui instituí la festa de Crist Rei i elogiava la devoció al Sagrat

Cor en l'encíclica *Miserentissimus Redemptor*, de 8 de maig de 1928—, Pius XII —qui en l'encíclica *Haurietis Aquas*, de 15 de maig de 1956, fixava la doctrina teològica sobre el Sagrat Cor tot defensant, al mateix temps, la seva devoció.

Més modernament, Joan Pau II ha dedicat diversos textos al Sagrat Cor i el 1994 va escriure una carta de suport a aquesta devoció amb motiu del cent cinquantè aniversari de l'Apostolat de l'Oració. També el papa Benet XVI —qui ja abans de la seva elecció com a pontífex havia escrit diversos treballs teològics sobre el Sagrat Cor— incidí sobre la mateixa temàtica en la seva encíclica *Deus caritas est*, de 25 de gener de 2006, i en la carta commemorativa dels cinquanta anys de l'encíclica de Pius XII *Haurietis aquas* (de 15 de maig de 2006). El pontífex actual, el papa Francesc, seguint la tradició de devoció al Sagrat Cor del seu orde de la Companyia de Jesús, va consagrar els joves del món al Sagrat Cor en la jornada mundial de la joventut celebrada a Madrid el 2011.

5. DESCONEIXEMENT DE LA DATA EXACTA DE LA VOTACIÓ DE LA FESTA

El fet que no coneguem actualment cap còpia dels tres privilegis de què gaudia la festa del Sagrat Cor robats durant la Guerra del Francès (1808-1814) ni a l'arxiu parroquial de Solivella ni al diocesà de Tarragona, no ens permet conèixer quan, els edils, amb el suport del poble, votaren la celebració de la festa.

Tampoc no sabem el motiu concret que determinà el vot de poble i la seva dedicació al Sagrat Cor de Jesús, així com tampoc si es féu una elecció d'entre diversos sants o santes o advocacions religioses.

El primer aspecte, és a dir, la situació segurament dramàtica que travessava la nostra població, explica que, probablement, havent fallat tots els remeis naturals hagué de sol·licitar l'ajut sobre-

natural. No sabem què va esdevenir ni què va portar a prendre la decisió d'agrair al Sagrat Cor el deslliurament del perill.

El segle XVIII no fou un període fàcil i exempt de dificultats a la nostra comarca ni, concretament, a Solivella, tot i que, d'altra banda, fou una època d'important creixement econòmic —que ja venia de final del segle anterior— i, sobretot, demogràfic. Solivella tingué un notable increment d'habitants igual que la Conca de Barberà en general, que passà de 7.679 habitants el 1717 a 19.259 habitants el 1787. Cal tenir present, així mateix, la coincidència d'un altre factor determinant des del punt de vista econòmic: l'expansió de la vinya arreu de la comarca i del nostre terme en concret a mitjan d'aquest segle que substituï en molts conreus la terra campa i els oliverars⁶ i que fins i tot provocà que una part dels boscos fossin arrabassats per dedicar la terra a la vinya.⁷

Al llarg del segle XVIII Solivella, com la major part de les poblacions de la Conca de Barberà i de Catalunya, en general, passà per un moment d'intensa recuperació econòmica i social que restà reflectida també en la demografia. Si al nostre país l'increment poblacional es calcula en un 115 %, la Conca de Barberà s'elevà al 188 %, i en el cas de la nostra vila va arribar al 202 % entre el 1717 i el 1787. En efecte, el cens de Florida-blanca (1787) assigna a la nostra vila 792 habitants, que repre-

6. Josep M. PORTA BALENYÀ i Gabriel SERRA CENDRÓS, "L'expansió del conreu de la vinya a la Conca de Barberà als segles XVIII i XIX", *Podall* (2015), pp. 16-27.

7. Com esdevingué a Senan i a Vimbodí, per als habitants de les quals poblacions els abats de Poblet concediren autorització per rompre noves terres (vegeu Josep M. PORTA BALENYÀ i Gabriel SERRA CENDRÓS, *L'expansió del conreu de la vinya a la Conca de Barberà als segles XVIII i XIX*, *Podall* (2015), p. 26, nota 6. Sobre la demografia d'aquesta època a la comarca i als diversos pobles de la Conca, vegeu Valentí GUAL I VILÀ, "Les crisis demogràfiques de la primera meitat del segle XVIII ala Conca de Barberà", *Aplec de Treballs* 12 (1994), pp. 105-124, i també Valentí GUAL VILÀ, "Les crisis demogràfiques del període 1751-1815 a la Conca de Barberà", *Aplec de Treballs*, 15 (1997), pp. 17-54.

senta, respecte dels 262 que comptava el 1719, un augment de 530 habitants.

El creixement demogràfic de Solivella es manifesta també ja abans de l'esmentat cens de Floridablanca, car, com ha estudiat Josep Iglésies, entre el 1719 i el 1763, la nostra població passà de 45 veïns la primera data a 62 el 1763, és a dir, tingué un augment del 37%, darrere de Montblanc, Pira, Senan i Vilaverd, que fou superior.⁸

L'esmentat cens de Floridablanca (1787), d'altra banda, permet confeccionar la primera piràmide d'edat sobre els habitants de Solivella, on ja apareix amb tota la seva importància el sector infantil —fins als set anys—, que assoleix la xifra de 185 (90 nenes i 95 nenes).

No sabem tampoc la circumstància concreta que motivà el vot de poble. Valentí Gual ha estudiat les crisis demogràfiques de les diverses poblacions de la Conca de Barberà a la primera meitat del segle XVIII, i ha trobat diversos factors que varen incidir en les diverses minves demogràfiques al llarg de l'esmentat mig segle.⁹ Ha constatat les minves poblacionals de cada vila i n'ha intentat esbrinar les causes, que no sempre ha pogut trobar. La crisi poblacional la fa començar, d'acord amb les dades de què disposa a partir de 1707, justificant-la a causa de la Guerra de Successió. Concretament, aquest autor diu que l'any 1707 a Solivella foren soterrats 26 cadàvers, 14 dels quals corresponien a menuts.¹⁰ Sembla que la major part d'aquestes defuncions ho foren per mort natural o bé a causa de la guerra, que comportà "destruccions, saqueigs, moviments de tropes i exèrcits, ruïna de collites,

8. JOSEP IGLÉSIES, *El corregiment de Tarragona i la subdelegació de Montblanc l'any 1763, a Homenatge a Josep Vives i Miret, II*, Santes Creus, 1971, pp. 57-77.

9. Valentí GUAL I VILÀ, "Les crisis demogràfiques de la primera meitat del segle XVIII a la Conca de Barberà", *Aplec de Treballs* 12 (1994), pp. 105-123.

10. Valentí GUAL I VILÀ, "Les crisis demogràfiques de la primera meitat del

imposicions abusives, requisada de reserves de gra i aliments”, tal com afirma Josep Maria Planes i Closa per a l’Urgell.¹¹

La nova crisi demogràfica es presentà cap al 1720. Aquesta vegada se’n coneix la causa: fou la pesta de Marsella, que si bé tingué una forta incidència en algunes poblacions del Camp de Tarragona, no sembla que afectés pas massa en la nostra comarca. En canvi, fou ben divers amb les anomenades “febres” que senyorejaren la Conca de Barberà entre 1724 i 1727. Detectades el juny de 1724 a Vimbodí, s’estengueren ràpidament a l’Espluga de Francolí i la passa arribà a la capital de la comarca el setembre de l’esmentat any, des d’on passà al final de l’estiu de l’any següent a Blancafort i Solivella, fins a patir una reculada important a partir del novembre de 1727 per desaparèixer del tot el 1729.

A Montblanc, com ha estudiat Josep Maria Grau, la situació fou molt difícil, atès que s’arribà a tenir cinc-cents malalts afectats per les terciànes, que provocaren intenses mortaldats; així, el 1724, moriren 56 montblanquins, el 1725, 78, i el 1726, 74, quan la mitjana del decenni 1721-1730 fou de vora 49.¹² Dels 23 frares que residien el mes d’agost de 1726 al convent de Sant Francesc, 19 estaven afectats per les terciànes.¹³

La pandèmia de les terciànes tingué també molta incidència a Solivella, tal com ha estudiat en Valentí Gual, el qual afirma que fou principalment el 1725 l’any negatiu, atès que moriren 23 albats —21 dels quals concentrats entre el 2 de maig i el 19 de juliol.¹⁴

segle XVIII a la Conca de Barberà”, *Aplec de Treballs* 12 (1994), p. 109.

11. Citat per Valentí GUAL I VILÀ, “Les crisis demogràfiques de la primera meitat del segle XVIII a la Conca de Barberà”, *Aplec de Treballs* 12 (1994), p. 111.

12. Josep M.-T. GRAU I PUJOL, *Població i lluita contra la mort a Montblanc (segle XVIII)*, Diputació de Tarragona, 1990, pp. 54 i 180.

13. Josep M.-T. GRAU I PUJOL, *Població i lluita contra la mort a Montblanc (segle XVIII)*, Diputació de Tarragona, 1990, p. 54.

14. Valentí GUAL I VILÀ, “Les crisis demogràfiques de la primera meitat del

Una nova tongada de morts afectà la nostra població l'any 1731, en què moriren 27 albats, amb un pic important a l'hivern,¹⁵ situació negativa que es repetirà a Solivella el 1738, atès que moren 21 menuts i 6 cossos, en què es donà el fort de la mortaldat d'albats entre els mesos d'agost i setembre d'aquest any.¹⁶ Aquest mateix any la capital sofreix intensament l'estrall ja que moren 30 albats i 37 cossos.¹⁷

Gual no ha trobat la causa de tanta mortaldat infantil —concretament a Solivella i a Vimbodí en els anys 1738 i 1739, respectivament. Per comparació, però, amb el que s'esdevingué no massa lluny del nostre territori, a Tàrrega, creu en la possibilitat que aquestes morts fossin degudes a una violenta epidèmia de verola, tal com s'esdevingué a la capital de l'Urgell l'any 1739.¹⁸

El següent any negatiu demogràficament fou el 1745, atès que a Solivella es registraren 25 defuncions, de les quals 19 d'albats, situació que es perllongà a l'any següent, en què moriren 19 albats i 11 cossos. Per a Gual la causa de totes aquestes mortaldats de mitjan segle XVIII caldria atribuir-les a la pigota, que també per aquesta mateixa època feia estralls, tal com hem avançat, a altres llocs propers de la Conca de Barberà, com ara alguns de l'Urgell.

Atès, doncs, que no es coneix cap altra epidèmia que s'emportés tants infants, ens sembla versemblant atribuir aquestes mortaldats a la verola, tal com suggereix Gual. La situació fou

segle XVIII a la Conca de Barberà", *Aplec de Treballs* 12 (1994), p. 116.

15. Valentí GUAL I VILÀ, "Les crisis demogràfiques de la primera meitat del segle XVIII a la Conca de Barberà", *Aplec de Treballs* 12 (1994), p. 117.

16. Valentí GUAL I VILÀ, "Les crisis demogràfiques de la primera meitat del segle XVIII a la Conca de Barberà", *Aplec de Treballs* 12 (1994), p. 118.

17. Valentí GUAL I VILÀ, "Les crisis demogràfiques de la primera meitat del segle XVIII a la Conca de Barberà", *Aplec de Treballs* 12 (1994), p. 118.

18. Valentí GUAL I VILÀ, "Les crisis demogràfiques de la primera meitat del segle XVIII a la Conca de Barberà", *Aplec de Treballs* 12 (1994), p. 119.

tan dramàtica que els edils intervingueren per cercar una solució que evités els efectes de l'estrall. Probablement, en primer lloc acudiren als metges i a la medicina convencional, que no devia funcionar amb una malaltia tan contagiosa i fàcil d'encomanar com la pigota, i després, esgotades les vies naturals, no els va restar altre camí que acudir a la intercessió celestial.

6. L'ELECCIÓ DE L'ADVOCACIÓ DEL SAGRAT COR DE JESÚS

Segurament, el rector tingué participació en la recerca del remei que adoptaren els regidors, com ara posar a la consideració d'aquests darrers els noms dels patrons o de les invocacions que tenien més predicament i que per la seva decisió o intervenció podien solucionar el greu problema que planava damunt la població, que veia com la mort segava la vida dels infants anorreament d'aquesta manera el necessari relleu generacional. La mort dels infants representava l'anihilació del jovent i també dels futurs homes que havien de continuar amb el seu treball la vida en una població de l'interior del país com era Solivella.

Segur que es posaren damunt la taula els noms de les advocacions devocionals que disposaven d'una capella, un altar o una imatge en una de les dues esglésies que en aquell temps tenia el poble, la parroquial de Santa Maria i la de Sant Joan.

La màjoria de poblacions del nostre país invocaven per a l'alliberament de passes greus, sobretot pandèmies, els sants Cosme i Damià, sant Roc, sant Anton o sant Sebastià, protectors tradicionals contra la pesta, i, per aquesta raó, copatrons de moltes parròquies catalanes, com ara la de Solivella. Al fons del presbiteri de l'església parroquial hi havia des de després de l'acabament de la guerra de 1936-1939 —ja que al començament del conflicte els revolucionaris varen cremar l'altar major, elaborat, tal com hem dit més amunt, per un dels millors artistes escultors

del barroc d'aquestes comarques, el vallenc Francesc Bonifàs—els tres patrons de la parròquia. Al mig, damunt d'un pedestal, Santa Maria, sota la invocació de l'Assumpta, a la seva dreta, mirant cap a la nau, el copatré sant Josep, i a la seva esquerra, l'altre copatré sant Roc —el sant que té més capelles escampades per tot el món—, amb el seus tres elements característics, el bordó, la nafra i el gos. Els edils solivellencs, però, pensaren que podien adreçar-se directament a qui tenia el poder de solucionar el problema, el mateix Déu Nostre Senyor, en la persona de Jesús. La situació era tan greu i la solució s'havia de cercar amb tanta urgència que opinaven que no els calien intermediaris —sants i santes— sinó que acudirien a qui tenia tot el poder de decisió i la potestat de donar una ràpida solució.

Per aquells anys, els responsables diocesans, tal com veurem més endavant, promocionaven arreu del territori la devoció del Sagrat Cor de Jesús, que segur que a través de la trona arribà a oïdes dels parroquians solivellencs. Fou Aquest l'escollit: era Déu mateix a qui el poble demanaria auxili. I com a contrapartida, era el poble que s'obligava a dedicar-li cada any i perpètuament un dia de treball. En aquesta jornada s'aturarien totes les feines del camp i serien substituïdes per actes religiosos i litúrgics. Els solivellencs s'obligaven en aquest sentit a fer celebrar una missa solemne cantada, amb predicador especial i pagat pel poble, a organitzar al vespre, a posta de sol, una processó pels carrers i places de la vila, amb la presència del Sant Crist més gran que hi hagués dins l'església, que portarien els propis feligresos, i de la custòdia, que duria solemnement el rector. Tots els habitants del poble assistirien en silenci a aquesta processó, que seguiria el mateix recorregut que la que es feia per la festivitat del Corpus Christi.

Els altres sants i advocacions foren, doncs, eliminats després que s'hagués optat per l'advocació de moda en aquell temps del Sagrat Cor de Jesús.

7. PER QUÈ S'ESCOLLÍ EL DIA 9 DE SETEMBRE PER A LA FESTA VOTADA?

Existeix una llegenda —que no té cap fonament documental ni base històrica, i sembla més aviat inventada en cercles aliens a la nostra població— que recull l'origen de la nostra celebració. Diu en concret que un any molt reculat en el temps, els homes de Solivella, abans de començar les veremes del nostre terme, per fer uns calerons més per tal d'atendre millor les seves famílies, veremaven en diverses poblacions del Camp, on el veremar gairebé sempre s'avançava uns dies o bé a vegades fins i tot setmanes, i que a Solivella hi restaren només les dones i els infants. Tan malastruguesa patí el nostre poble que un dia, a causa de la passa, es feren nou combregars que resultaren després nou morts. Els supervivents demanaren la intervenció divina, i més concretament la del Sagrat Cor, i la població fou alliberada de l'epidèmia. Hi ha altres variants d'aquesta llegenda, però totes vinculades amb els efectes negatius de la pesta i el recurs salvífic del Sagrat Cor.

Tot i que la llegenda és interessant i segur que deu gaudir d'alguns elements verídics, no té fonament històric ja que el seu primer esment apareix al començament del segle XX, sense que la tradició compti en versions anteriors.

El dia 9 de setembre, a criteri nostre, té un cert sentit per a ser el dia escollit per a la celebració, atès que tradicionalment era un dia en què els Llorac es trobaven a la població per fer-se càrrec de les contribucions que en espècie, principalment cereals, els pagaven els pagesos pel conreu de les terres del terme propietat dels senyors i que els havien estat confiades sota diverses obligacions contractuals. Generalment la collita de cereals, al començament de setembre ja s'havia realitzat i el batlle ja devia haver dipositat als casals del castell la part que corresponia als senyors. A aquests, un cop d'ull al que s'havia aplegat els devia fer una especial sa-

tisfacció perquè representava la garantia de poder menjar una part important del seu aliment la resta de l'any fins a la propera collita, de poder disposar de llavor per a la pròxima sembra i fins i tot de poder treure alguns diners de la comercialització dels excedents. Atesa l'endèmica manca de cereals en moltes famílies solivellenques que no produïen suficient blat per al propi consum i per a sembrar, els possibles excedents emmagatzemats al castell serviren també per atendre aquestes necessitats, ja que alguns veïns sol·licitaven als Llorac que els deixessin quarterons de cereal per a alimentar-se o per a sembrar, sota l'obligació de la pròxima collita i amb el retorn del cereal manllevat més la part d'"interès" en espècie.

Era també en aquesta mateixa jornada quan els Llorac aprofitaven per a dur a terme els actes jurisdiccionals relacionats amb el poble. La presa de possessió de la jurisdicció per part del nou senyor quan hi havia una transmissió de senyoria —generalment per mort de l'anterior titular—, s'acostumava a dur a terme en aquest dia, que coincidia, tal com acabem de dir, amb la supervisió dels ingressos derivats de la senyoria de les terres. També en aquest dia els senyors acostumaven a nomenar el seu batlle, representant que tenia dues funcions, una econòmica i una altra institucional. La primera afectava la recollida dels tributs o les parts, generalment en espècie, que percebien els senyors de les collites dels pagesos. La segona funció del batlle era jutjar en nom dels senyors, si no eren presents, els assumptes o litigis sorgits entre els veïns i que fossin de poca vàlua, i també autoritzar, convocar i presidir, en nom dels senyors, les reunions del comú o del consell municipal i aprovar els acords que s'hi prenguessin.

El dia 9 de setembre, pel que acabem de dir, era un dia especialment assenyalat ja que comportava per diverses raons la confluència de sectors diferents de la població: en primer lloc, dels senyors, en segon lloc, dels vassalls i, en tercer lloc, dels que per una raó o altra tenien una relació contractual o jurisdiccional

amb els Llorac.

Una jornada que aplegava també els que habitaven fora vila i que vivien en algunes masies del terme, amb la presència de tota la gent relacionada per raó de veïnatge legal amb Solivella, era la més apropiada per a ser escollida per a la celebració d'una "festa votada".

8. LA PERSONALITAT DEL RECTOR QUE PROPOSÀ L'ADVOCACIÓ DEL SAGRAT COR

Com que no sabem, tal com veurem tot seguit, l'any exacte i precís que els edils varen votar la celebració de la festa del Sagrat Cor, amb rigor històric no podem assignar a un determinat rector ni tampoc a un determinat consistori l'honor d'haver introduït aquesta celebració en la vida del nostre poble.

L'activitat, però, del rector Tomàs Huguet, actiu a Solivella entre 1716 i 1746, ens suggereix que podria ser aquest sacerdot el promotor o el suggeridor. D'ell es coneix una relació de veïns del 1720, en què va enregistrar que el poble el constituïen 98 cases i que l'integraven 193 persones adultes, sense comptar els infants. Així mateix, el seu nom consta en la relació d'associats, darrere els senyors del poble, *don* Joan de Llorac, *don* Ramon de Vilalba i *doña* Maria de Vilalba i de Llorac, que el 1737 tenia la confraria del Roser.

Per la documentació que elaborà en els trenta anys que regí com a rector la nostra parròquia —d'ell es conserven els llibres de baptismes, de matrimonis, de confirmacions i d'òbits, avui conservats a l'Arxiu Arxidiocesà de Tarragona— és ben palesa la seva activitat administrativa i pastoral.

Una de les il·lusions que ocuparen les seves preocupacions fou la fabricació de la nova campana amb què desitjava dotar el campanar de la vella església romanogòtica de Santa Maria. En aquest sentit cercà les aportacions dels fidels de la parròquia i

obtingué una col·laboració econòmica important dels Llorac, senyors i barons del lloc i terme. El vell rector, però, no pogué veure coronat el seu propòsit perquè el 20 de febrer de 1746 moria a Solivella, on fou enterrat l'endemà en l'esmentada església. Com a rector de la parròquia tenia dret a ser inhumat dins el temple parroquial. En vida, ell mateix havia elegit el lloc per a l'etern descans de les seves despulles, que foren col·locades en una tomba a terra davant l'altar dedicat a sant Miquel i santa Llúcia. La cerimònia religiosa fou presidida pel rector de Blancafort, Pere Juncosa, i hi assistiren els rectors de les parròquies veïnes i set religiosos franciscans del convent de Sant Francesc de Montblanc. La nova campana la va beneir, per delegació, el nou rector, mossèn Josep Gaspar, el 28 de setembre de 1746, al cap de gairebé set mesos del decés del vell rector. Mossèn Gaspar, que també morí a Solivella, fou inhumat a la nova església parroquial. La seva lauda sepulcral, amb una inscripció en llatí, es conserva en les criptes de l'actual temple. A la campana se li posaren els noms de Maria, Bàrbara, Josepa i Ramona. Aquests dos darrers noms devien estar motivats pels que ostentaven en aquell moment els barons, és a dir, Ramon de Vilalba i Josepa de Llorac i de Palau, els quals actuaren també de padrins.

9. FONAMENTS HISTÒRICS DE LA DEVOCIÓ AL SAGRAT COR

La celebració d'aquesta festa a Solivella s'ha de vincular amb l'expansió de la devoció al Sagrat Cor de Jesús, iniciada principalment per l'experiència mística de santa Margarida Maria d'Alacoque entre 1673 i 1675, qui aconseguí que l'Església celebrés una festa en honor del Sagrat Cor de Jesús el divendres que segueix a l'octava de Corpus.¹⁹ En el nostre país, a banda de di-

19. Segueixo en aquests aspectes històrics de la devoció al Sagrat Cor de Jesús Valentí SERRA DE MANRESA, "Catalunya i la devoció al Sagrat Cor. Els orígens i els

verses iniciatives particulars, com ara la de la caputxina catalana, la beata Maria Àngela Astorch (traspassada el 1665),²⁰ aquesta devoció fou promoguda principalment per les disposicions dels concilis de Tarragona de 1738 i 1745, tot i que dos anys abans del primer, el 1736, ja es feu una festa solemne en honor del Sagrat Cor a la catedral de Tarragona.²¹ El propagador pioner de la devoció a les diòcesis catalanes fou l'arquebisbe de Tarragona Pere de Copons i de Copons (1728-1753). D'aquest prelat el jesuïta pare Fidel Fita escrigué: "No contento de aprobar la Congregación establecida por los PP. Jesuitas en su templo de Tarragona, no dejó parroquia, por grande o mínima que fuese de su archidiócesis, sin que extendiese o arraigase en cada una de ellas, un culto [al Sagrado Corazón] que para su celo pastoral parecía ser el blanco supremo."²²

Si inicialment foren els pares jesuïtes els principals propagadors d'aquesta devoció, malgrat la seva expulsió del regne d'Espanya el 1768, i malgrat també l'exclaustració dels religiosos el 1835, la propagació va tenir els seus protagonistes com ara el carmelita Quirze Adrobau i Boix (traspassat el 1883), autor de diversos devocionaris sobre el Sagrat Cor, i, d'una manera especial al final del segle XIX, amb la restauració hispana de la vida religiosa: s'editaren uns quants devocionaris i diversos temples i esglésies foren dedicats al Sagrat Cor, entre els quals l'església

principals propagadors (1736-1936)", *Analecta Tarraconensia* 80 (2007), pp. 121-140.

20. Sobre aquesta religiosa, vegeu Valentí SERRA DE MANRESA, "La beata María Àngela Astorch, capuchina, contemplativa en el Corazón de Jesús: 1592-1665", *Cristiandad* 50 (1993), pp. 42-43.

21. Valentí SERRA DE MANRESA, "Catalunya i la devoció al Sagrat Cor. Els orígens i els principals propagadors (1736-1936)", *Analecta Tarraconensia* 80 (2007), p. 123.

22. Citat per Valentí SERRA DE MANRESA, "Catalunya i la devoció al Sagrat Cor. Els orígens i els principals propagadors (1736-1936)", *Analecta Tarraconensia* 80 (2007), p. 124, nota 8.

del col·legi dels jesuïtes del carrer Casp de Barcelona el 1881.²³ També per aquesta època es publicà en català el famós “Mes del Sagrat Cor de Jesús” del doctor Josep Torras i Bages, que tanta difusió tingué arreu de Catalunya.²⁴

La popularització de la devoció al Sagrat Cor de Jesús comportà que arreu del país, especialment durant la segona meitat del segle XIX, s'estampessin multitud de goigs i cobles dedicades al Sagrat Cor. Així mateix, des del segle XVIII es crearen també confraries i organitzacions pietoses en honor seu o que tingueren el seu nom com a marca específica.

Acompanyant aquesta devoció sorgí a la segona meitat del segle XIX el moviment espiritual de l'Apostolat de l'Oració que, a la diòcesi de Barcelona i a tot Catalunya després, liderà a partir de 1865 el doctor Josep Morgades, canonge aleshores de la catedral de Barcelona. Gràcies a la seva activitat, plasmada en bona part a les pàgines de la revista *El Mensajero del Sagrado Corazón de Jesús*, s'agregaren a aquest moviment diverses comunitats religioses, com ara les monges jerònimes de Barcelona, les caputxines, les carmelites descalces, les mínimes, les santjoanistes i les cistercencques de Valldonzella, el seminari conciliar de Barcelona i també diverses parròquies.²⁵

L'Apostolat de l'Oració contribuí especialment a la puixança de la devoció al Sagrat Cor i també en la translació al carrer de l'advocació amb imatges i temples expiatoris.

23. Valentí SERRA DE MANRESA, “Catalunya i la devoció al Sagrat Cor. Els orígens i els principals propagadors (1736-1936)”, *Analecta Tarraconensia* 80 (2007), pp. 127-128.

24. Valentí SERRA DE MANRESA, “Catalunya i la devoció al Sagrat Cor. Els orígens i els principals propagadors (1736-1936)”, *Analecta Tarraconensia* 80 (2007), pp. 129-131.

25. Valentí SERRA DE MANRESA, “Catalunya i la devoció al Sagrat Cor. Els orígens i els principals propagadors (1736-1936)”, *Analecta Tarraconensia* 80 (2007), pp. 133-134.

Entre aquests promotors destaca la religiosa mínima del convent de Valls, la venerable Filomena Ferre i Galzeran (1841-1868), qui propugnà la fundació d'un convent a Mora, la seva població nadiua, i un temple expiatori annex dedicat al Sagrat Cor, objectius que es realitzaren quan ella ja era traspassada, els anys 1894 i el 1925, respectivament.

Un temple expiatori —el primer dedicat al Sagrat Cor a tot l'Estat— fou el promogut pel Dr. Josep Morgades i Gili, aleshores bisbe de Vic (1882-1899), sota l'impuls del patrici catòlic Ramon Madirolas i Codina, en el turó més alt d'una seva propietat al terme de Manlleu. Aquest darrer confeccionà unes cobles, que musicà el mestre Càndid Candi, que foren molt populars i que la tornada deia: "Font de la vida, niu de l'amor, per la ferida, vulgueu-nos al cor."²⁶

Una conseqüència més de la generalització de la devoció al Sagrat Cor, difosa sobretot per l'Apostolat de l'Oració, fou l'acord que prengueren els bisbes l'any 1879 de consagrar cada una de les diòcesis de la Tarraconense al Sagrat Cor.²⁷

Al final del segle XIX, l'11 d'octubre de 1896, amb motiu de la inauguració a Montserrat del Cinquè Misteri de Dolor, costejat per l'Apostolat de l'Oració de Catalunya per al rosari monumental del camí de la Coveta, projectat per Puig i Cadafalch i confeccionat per l'escultor Josep Llimona i Bruguera (autor entre altres moltes obres de la famosa escultura *Desconsol* de davant la façana del Parlament de Catalunya, de l'estàtua equestre de Ramon Berenguer III de la Via Laietana de Barcelona i el mo-

26. Valentí SERRA DE MANRESA, "Catalunya i la devoció al Sagrat Cor. Els orígens i els principals propagadors (1736-1936)", *Analecta Tarraconensia* 80 (2007), p. 134.

27. Valentí SERRA DE MANRESA, "Catalunya i la devoció al Sagrat Cor. Els orígens i els principals propagadors (1736-1936)", *Analecta Tarraconensia* 80 (2007), p. 135.

nument al Dr. Robert de la mateixa ciutat), uns 12.000 fidels es concentraren a Montserrat: hi fou cantat l'himne oficial de l'Apostolat de l'Oració, amb lletra de Josep Maria Mas i Casanovas i musicat per Amadeu Vives, que interpretà l'Orfeó Català.

Per aquesta època fou fundada, com a portaveus de la devoció al Sagrat Cor, la publicació *Lo Missatger del Sagrat Cor* pels sacerdots Fèlix Sardà i Salvany i Gaietà Soler i Perejoan. Hi escriviren eminents eclesiàstics i intel·lectuals representants de la Renaixença, com ara Jacint Verdaguer, Josep Torras i Bages, Ferran de Sagarra i Josep Carner. Aquesta revista, amb un contingut molt variat, amb articles d'espiritualitat i cultura, tingué molta difusió a Catalunya, arribava a totes les rectories del país i també a moltes llars particulars.

Continuà la tasca de divulgació de la devoció a través de l'esmentada revista el pare jesuïta Jaume Nonell i Mas (1844-1922), autor d'una obra titulada *L'ànima consoladora al Cor de Jesús en ses penes*, que tingué també molta difusió.

10. EL TEMPLE EXPIATORI DEL TIBIDABO

Un dels temples expiatoris dedicats al Sagrat Cor més famosos del nostre país és el del Tibidabo, que corona el cim més alt de la serra de Collserola, que separa els termes de Barcelona i Sant Cugat.

El terreny del cim del Tibidabo fou donat per la dama barcelonina Dorotea Chopitea a dom Joan Bosco l'any 1886 en la seva visita a Barcelona. Els salesians hi bastiren una petita capella que s'inaugurà l'any següent. Al mateix lloc després s'hi aixecaria l'actual temple expiatori amb projecte de l'arquitecte Enric Sagnier, que, iniciat el 1902 s'acabà el 1961, dirigides les obres pel seu fill el també arquitecte Josep Maria Sagnier Vidal. D'estil neogòtic, corona el temple una gran estàtua del Sagrat Cor mirant al pla de Barcelona.

Col·laborà molt en la difusió de la devoció dels barcelonins a aquest temple el costum de pujar al Tibidabo a fer l'ofrena de les primeres flors primaverals, coneguda amb el nom de "Romeria del Ram".

I I. L'ASSOCIACIÓ DE L'APOSTOLAT DE L'ORACIÓ, ÒRGAN PROPAGADOR DE LA DEVOCIÓ AL SAGRAT COR DE JESÚS A SOLIVELLA

La informació sobre l'estat de la parròquia tramesa el dia 11 de setembre de 1927 pel rector mossèn Dalmaci Llebaria a la cúria de Tarragona explicava que l'Apostolat de l'Oració tenia 253 dones i 15 homes, és a dir un total de 268 associats (superior a l'Associació de les Filles de Maria, que integrava 250 associades). Així mateix, aquesta font enregistra que l'Apostolat de l'Oració de Solivella va ser aprovat per l'arquebisbe de Tarragona Tomàs Costa i Fornaguera el 22 d'agost de 1908, prèvia petició d'autorització que el rector mossèn Josep Solé i Solanes el dia 6 d'agost de l'esmentat any va presentar a l'arquebisbe amb la finalitat de "fomentar la devoció dels fidels de la parròquia al Sagrat Cor de Jesús". El prelat ho autoritzà el 22 del mateix mes, amb la condició que havia de funcionar d'acord amb els estatuts aprovats per la Sagrada Congregació de Bisbes i Regulars, publicat en el butlletí de l'arquebisbat de 30 de març de 1897.

Aquesta associació ha col·laborat al llarg de tota la seva història, i col·labora encara avui, a donar el màxim de relleu a la celebració de la festa del Sagrat Cor i, a més, a través de les quotes de les seves associades, ha adquirit objectes litúrgics o devocionals per a la parròquia. Destaca, entre d'altres, el calze que regalà a l'església parroquial la diada de Corpus de 1928.²⁸ Es tracta

28. Jaume GÓMEZ-TRAVÉ, *Solivella 1900-1950: Diari íntim*, Ajuntament de Solivella, 2008, p. 349. En endavant citarem aquesta obra GÓMEZ-TRAVÉ.

d'una obra d'argent, daurada, d'estil neoromànic, confeccionada per l'orfebre barceloní Antoni Fort que, afortunadament, encara conserva avui la parròquia. Un altre obsequi que l'associació féu a la parròquia foren els dos salomons de metall daurat, amb instal·lació elèctrica, que hi havia al presbiteri i que foren destruïts el 1936.

L'associació disposa de penó específic que acompanya, portat per les zeladores i associades, la processó de la tarda de la festivitat. També en les grans celebracions de la parròquia acostuma a ser exposat en el presbiteri.

Tot i que havia tingut molts associats —dones i homes— fins fa pocs anys —Mn. Alegret el 2001 escrivia que comptava encara amb 230 associades—, en aquests darrers temps el seu nombre ha minvat i actualment té 142 associades, així que encara és una de les associacions amb més membres de la població.²⁹

12. PRESÈNCIA DE LA FESTA EN LES VISITES PASTORALS DELS PRELATS A PARTIR DEL SEGLE XIX

D'entre les obligacions que tenien els pastors diocesans envers els seus fidels, destaca, ja exercida en els primers anys de l'època medieval a la diòcesi tarragonina, la de visitar cada cert temps totes les esglésies de la seva circumscripció. Aquestes trobades amb les parròquies tenien dos objectius: el primer, supervisar la situació material del temple parroquial i els diversos objectes litúrgics i devocionals i proposar, tanmateix, totes aquelles mesures destinades a la seva conservació i al manteniment del culte; el segon objectiu afectava les persones i se cenyia a vetllar per la moralitat dels eclesiàstics així com també dels fidels, amb

29. Informació facilitada per Maria Palau el dia 26 d'agost de 2017.

la voluntat d'eradicar els costums que anaven contra la moral cristiana. Així mateix, molt sovint en les actes d'aquestes visites es feien constar alguns fets importants que havien succeït a la parròquia des de l'anterior visita del prelat fins a la que realitzava en aquell moment.

De la parròquia de Santa Maria de Solivella es conserven a l'Arxiu Arxidiocesà de Tarragona les actes de diverses visites de l'època moderna que són especialment interessants per conèixer els aspectes que acabem d'esmentar. Ara, però, cenyim la nostra anàlisi a la presència de la festa en aquestes visites.

Les de 1656 i 1662 no fan cap referència a cap celebració de la festa del Sagrat Cor perquè encara no s'havia instituit.

Tampoc hom no troba cap esment a la visita pastoral que l'arquebisbe Juan Lario Lancis (1764-1777) efectuà a la nostra parròquia el 22 de juliol de 1776. Venia de Vallbona, on estigué de visita pastoral dies anteriors i on hi consta el dia 19 de juliol. La presència del prelat a Solivella coincidí amb les obres que s'estaven fent en la construcció del nou temple parroquial. Els desgavells que devia provocar la situació devia motivar, entre altres coses, que el prelat no fes cap referència a la festa que feia relativament pocs anys havia començat a celebrar la població en honor del Sagrat Cor de Jesús.³⁰

La següent visita fou del 30 de juny i 1 de juliol de 1827, realitzada per l'arquebisbe Antonio Fernando de Echánove i Zaldívar (1825-1854), quan era rector de la parròquia mossèn Jaume Palau. A l'acta de la visita dedicada a l'inventari de "los vasos sagrados, ornamentos y demás alajas de esta iglesia", a més de donar informació sobre el calze, els dos cupons, la custòdia, l'encenser, la creu processional, la veracreu i el portapau, tot de plata,

30. Arxiu Arxidiocesà de Tarragona, Visites pastorals.

i altres objectes litúrgics, assabenta que la relíquia de sant Roc, que la contenia un ostensori d'argent, fou presa pels francesos, així com altres que també foren usurpades pels soldats de la nació veïna. També quan parla de l'inventari de la capella o oratori de sant Antoni que posseïa a casa seva el patrici Antoni Montseny, afirma que no es podien presentar els documents del privilegi de què gaudia —de l'ordinari, del papa i del rei— perquè “se habían perdido en el saqueo de los franceses”.

En la relació anterior dels objectes de la parròquia, al final, mossèn Jaume Palau va escriure la primera notícia que trobem a les visites pastorals sobre la celebració de la festa del Sagrat Cor a Solivella: “El día 9 de setiembre se celebra una grandísima fiesta del Corazón de Jesús con exposición del santísimo, comunión general y a la tarde la procesión general con la custodia del Santísimo Sacramento. Consta de auténtica pontificia, real y ordinaria”.

Una altra referència a aquesta festa es troba a la visita pastoral que l'arquebisbe Josep Domènec Costa i Borràs (1857-1864) va fer a la parròquia de Solivella el 30 de maig de 1858, quan n'era rector mossèn Ramon Vives. Aquest mossèn, al final de l'inventari dels objectes de culte que es conservaven a l'església, anota: “Existen varias santas reliquias que las desbarataron los franceses y posteriormente en el saqueo dado en 1835”. Aquesta notícia confirma que les bullangues de l'estiu de 1835 —que tingueren tanta incidència en poblacions com ara Reus, on es cremaren diversos convents amb el resultat de 21 morts, i també a Barcelona, on es calà foc a diversos establiments religiosos el dia de Sant Jaume, els dies de juliol que seguiren i al començament d'agost d'aquest any— varen arribar fins i tot a pobles de l'interior, com el nostre, on causaren desperfectes al temple parroquial.

I l'esmentat mossèn continua: “El día 9 de setiembre celebra todos los años esta parroquia una gran fiesta al Sagrado Corazón

de Jesús, con exposición del Santísimo Sacramento, comunión general, y por la tarde del mismo día procesión como el día de Corpus. Constaba la auténtica pontificia, real y ordinaria, pero desde el año 1835 que ha desaparecido la predicha auténtica”.

La següent visita pastoral la realitzà el mateix prelat el 6 de juliol de 1859, quan n'era el rector també el mateix mossèn. Tot i que curiosament no es fa cap esment de la celebració de la festa, s'hi recull una notícia de gran interès per al temple parroquial, atès que l'arquebisbe deixà escrit en el decret de visita amb relació a les obligacions del rector: “Hará un esfuerzo y reanimará el espíritu del pueblo para lucir o dorar el altar mayor en todo o en parte, aunque no sea más por el presente, que la imagen y trono de la Santísima titular”. L'encàrrec donat per escrit al rector tindria efectes al cap de poc temps, atès que, iniciades les gestions encaminades a complir els desitjos del prelat, l'any 1861 s'havia aconseguit ja que es daurés perquè fins aleshores només estava esculpit, tal com constava aquesta data pintada en l'esmentat altar.

Les següents visites pastorals del segle XIX tampoc no recullen cap referència a la celebració de la festa votada, ni a la que realitzà el 30 de novembre de 1876 l'arquebisbe Constantí Bonet i Sanui (1875-1878), quan era regent de la parròquia mossèn Manel Sala, ni a la del 13 d'octubre de 1880, realitzada pel prelat Benet Vilamitjana i Vila (1879-1888), quan era rector de la parròquia Pau Cugat i Salvat.

Els rectors de la parròquia, quan els era possible, feien escaure la visita del prelat durant la festa del Sagrat Cor amb la inauguració d'alguna obra a la parròquia. D'aquesta manera obtenien dos objectius: realçaven la celebració amb l'assistència de l'arquebisbe i, així mateix, tenien assegurada l'assistència de fidels durant la visita del prelat.

13. ELS DIVERSOS ALTARS DEL SAGRAT COR DINS L'ESGLÉSIA PARROQUIAL DE SOLIVELLA

Avui, l'altar del Sagrat Cor de Jesús està situat dins la nostra església parroquial a la segona capella de la banda de l'epístola, entrant al temple a mà dreta. Aquesta situació l'ocupà després de la restauració feta en acabada la guerra civil de 1936-1939, atès que, durant el període revolucionari, el temple i el seu contingut sofriren molts desperfectes i bona part dels altars i imatges foren cremats al final de juliol de 1936.

D'abans de les destruccions de 1936 es conserven les respostes a un qüestionari de quinze punts que feien referència al temple parroquial i al seu contingut, així com als béns de la parròquia, i que fou tramès a totes les parròquies de la diòcesi a instàncies del cardenal Francesc d'Asís Vidal i Barraquer, arquebisbe de Tarragona (1919-1943). La resposta a aquests punts, que cada un constava d'un o diversos apartats, fou elaborada pel rector Lluís Sans i signada el 9 de novembre de 1924.

El primer que recull la resposta al qüestionari és un croquis molt simple del temple on hi són assenyalats les diverses capelles i altars. Entrant, a mà dreta, hi havia el tram ocupat pel campanar amb la seva porta, que conduïa també al cor, bastit damunt tot aquest primer tram de l'església. A continuació hi havia la capella i l'altar dedicats a la Mare de Déu de la Mercè (avui Mare de Déu del Carme), la capella i altar del Sant Crist, i acabava amb l'altar de la Immaculada. L'altra banda, és a dir, entrant al temple, primer a mà esquerra hi havia l'altar dedicat a les Ànimes del Purgatori i la pila baptismal; seguien els tres altars a continuació, el primer dedicat a sant Isidre, el segon a sant Joan i el tercer al Sagrat Cor. Al tram del presbiteri, al centre del qual i a tocar amb la paret del fons hi havia l'imponent i esplèndid altar major, obra del vallenc Francesc Bonifàs i Massó, a la banda dreta mirant l'altar o de l'epístola hi havia, com a l'actualitat, la

capella del Santíssim, mentre que a la banda esquerra hi havia la sagristia, que ocupava tot l'espai que havia estat dedicat a la capella del Roser, on els Llorac, senyors de Solivella, disposaven de la seva capella mortuòria i on, tanmateix, podien oir missa a través d'una solemne i artística reixa que donava al presbiteri.

Les referències al Sagrat Cor en l'altar major palesen que quan es va elaborar als tallers de Francesc Bonifàs, els comitents tingueren molt clar que a banda de la titular de la parròquia que l'havia de presidir, l'Assumpta, hi havia d'haver elements relacionats amb el Sagrat Cor, la festa votada pel poble no feia gaires anys. Per això, en les seves diverses parts hi havia una profusió d'elements relacionats amb el Sagrat Cor, el primer dels quals, segons enregistra el mossèn que féu l'inventari, era el sagrai major, situat al centre del primer cos del retaule, que disposava d'una porta giratòria en la qual hi havia pintada la imatge del Sagrat Cor de Jesús. El segon cos de l'altar estava dedicat a l'Assumpta —que amidava tres metres d'alçada— i als patrons del poble, a mà dreta, les imatges de sant Josep i sant Roc, mentre a mà esquerra hi havia les de sant Francesc Xavier i de sant Isidre —els quatre d'un metre noranta centímetres d'alçada. El cos superior o darrer estava tot relacionat amb el Sagrat Cor: al centre hi havia el símbol del Sagrat Cor, mentre a la dreta hi havia la imatge de santa Margarita Maria d'Alacoque, la gran promotora de la devoció del Sagrat Cor de Jesús en el segle XVII, i a l'esquerra, Santa Teresa.

A banda dels elements de l'altar major, l'església parroquial, com hem avançat, tenia una capella i altar específics dedicats al Sagrat Cor, situats al lloc que ocupa avui la Mare de Déu del Roser. Diu l'informador que la taula de l'altar era de fusta i igualment tot el retaule, que era d'un sol cos i d'estil ogival. El presidia una imatge del Sagrat Cor, de guix decorat, amb el peu de fusta, que amidava 2 metres d'alçada. Aquesta imatge fou adquirida i col·locada en aquest emplaçament el 16 d'agost de

1904.³¹ La responsable de tenir cura d'aquest altar era Carme Manyé i Armengol.

Mossèn Lluís Sans assenyala que alguns objectes de l'església foren adquirits per al temple per l'Apostolat de l'Oració, com ara els dos salomons de metall daurat, amb instal·lació elèctrica, que hi havia al presbiteri.

Actualment, tal com hem avançat, la capella i l'altar del Sagrat Cor es troba, comptant el que ocupa el campanar, al tercer tram a mà dreta del temple. Fins l'any 1987 el presidia una imatge de guix, adquirida després de la guerra, que fou substituïda per l'actual, feta en fusta d'olivera, de la qual fou autor l'aleshores rector de Barberà Mn. Josep Maria Torrell Pareta.³² D'uns dos metres d'alçada, pesa al voltant de 180 quilos. Fou beneïda per l'arquebisbe Ramon Torrella el dia 9 de setembre de 1987, després de la missa major, i entronitzada en el seu altar. Hi assistiren l'alcalde Marius Querol i el rector Josep Maria Solanes.

14. ELS COMPROMISOS DE L'AJUNTAMENT AMB LA CELEBRACIÓ DE LA FESTA DEL SAGRAT COR

Solivella ha mantingut al llarg dels anys una fe inquebrantable al Sagrat Cor de Jesús i cap circumstància, llevat de la impossibilitat física o la prohibició política, ha impedit l'acompliment del "vot de poble". El 1916, per exemple, per mor del mal temps, es va haver de suspendre la processó de la tarda, per bé que sí que se celebrà la missa major de la diada.³³

31. GÓMEZ-TRAVÉ, p. 59. Diu així el cronista parlant de l'altar dedicat a sant Esteve: "ahont s'hi ha col·locat també una rica imatge del Sagrat Cor de Jesús, imatge hermosíssima qu'ha sigut l'encant de tots los solivellenchs y forasters que l'han visitada".

32. Josep Maria ALEGRET BELLMUNT, "Festa votiva del Sagrat Cor de Jesús a Solivella", *Catalunya Cristiana* (30 agost 2001), p. 16.

33. GÓMEZ-TRAVÉ, p. 224 i 226.

Es té ben documentat que des del final del segle XIX l'ajuntament solivellenc assumia les despeses que la seva celebració implicava, tal com resta molt sovint enregistrat als acords municipals que es recullen als llibre d'actes del consistori. Per l'acta de la sessió del dia primer de setembre de 1895, per exemple, se sap que aquest any i els immediatament precedents l'ajuntament contribuïa a la festa amb la quantitat de 50 pessetes.³⁴ No sempre, però, la situació econòmica del municipi va permetre aquesta col·laboració. En aquest esmentat any de 1895, mentre era alcalde Josep Espanyol i Gomis, es feu saber al rector que "si puede esperar a cobrar las cincuenta pesetas que abona el ayuntamiento para sufragar la fiesta del Sagrado Corazón de Jesús, se verificará como los demás años, y sino quedará sin efecto dicha fiesta".³⁵ Cal suposar que l'eclesiàstic es va conformar a rebre més tard els diners abans que privar els seus parroquians de la celebració de la festa. En general, alguns dies abans del 9 de setembre les actes municipals fan referència a aquesta celebració. El dia 31 d'agost de 1897 el consistori acordà "que la fiesta del Corazón de Jesús del día nueve del próximo septiembre se celebre con las solemnidades acostumbradas".³⁶

La quantitat amb què contribuïa l'ajuntament a la "festa votada" no era gens menyspreable si hom té present que per aquesta mateixa època la destinada a la festa major era simplement el doble.³⁷ L'acta de la sessió del dia 2 de setembre de 1898, sota la presidència de l'alcalde Josep Espanyol Gomis, enregistra per primera vegada —cosa que no implica que no es fes amb anterioritat— l'assistència de l'ajuntament en ple a les celebracions litúrgiques i la contractació d'una orquestra "para dar mayor solemnidad a dichas funciones".³⁸

34. ACCB, Fons de Solivella, Llibre d'Actes municipals de 1895, f. 39v-40r.

35. ACCB, Fons de Solivella, Llibre d'Actes municipals de 1895, f. 39v-40r.

36. ACCB, Fons de Solivella, Llibre d'Actes municipals de 1897, f. 21v.

37. ACCB, Fons de Solivella, Llibre d'Actes municipals de 1898, f. 47v.

38. ACCB, Fons de Solivella, Llibre d'Actes municipals de 1898, f. 51v.

Els representants municipals han mantingut el compromís d'assumir, tal com hem avançat, els cost econòmic de la festa. Així mateix, d'altra banda, atès que el "vot" de celebració era "de poble", tampoc no ha abandonat la seva responsabilitat de cara a la seva preparació tot i que la parròquia des de fa anys ha tingut cura de la seva organització. En diverses ocasions els edils han exercit el protagonisme: n'és un exemple ben clar quan el 28 d'agost de 1947, amb motiu de la propera celebració, a més de la restauració del temple parroquial, l'ajuntament acordà convidar el cardenal de Tarragona i el governador civil, tot assumint les despeses que això podia comportar per a la parròquia.³⁹

15. L'ENTRONITZACIÓ DEL SAGRAT COR A LA CASA DE LA VILA

La tradició d'entronitzar el Sagrat Cor a les llars sorgí a França al segle XVIII i després s'estengué arreu, arribant a principis del segle XX al nostre poble.

Santa Margarita Maria d'Alacoque havia promès la protecció del Sagrat Cor a aquells que es possessin sota la seva empara. Això es palesa el 1720, quan la pesta s'apoderà de la ciutat de Marsella. El bisbe de la ciutat, davant la catàstrofe que representava els efectes de la passa —dels 90.000 habitants de Marsella, se'n va endur 40.000— va demanar als seus fidels que a les portes de les seves cases es posés una imatge del Sagrat Cor amb la llegenda "¡Arrête! Le Coeur de Jesus est là". ("Detén-te! El Cor de Jesús és aquí"). El bisbe, d'altra banda, va consagrar la ciutat al Sagrat Cor. La pesta, miraculosament, va minvar les setmanes següents.

Aquest mateixa ciutat va sofrir un parell d'anys després una altra tongada de pesta. Ara, però, foren les autoritats municipals

39. Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà, Fons de l'Ajuntament de Solivella, Actes Municipals de 1947, f. 46v-47r.

les que feren el vot de celebrar tots els anys, si se n'alliberaven, una festa votiva al Sagrat Cor. El seu exemple fou seguit per altres poblacions del Midi francès.⁴⁰

La festa del Sagrat Cor de l'any 1918 marcà a la nostra vila una fita important de cara a la visualització pública de l'advocació.

Se celebrà la festa amb gran solemnitat atès que dos dies abans ja es cantaren els trisagis amb sermó, que realitzà el Dr. Jaume Sabaté, catedràtic del Seminari de Tarragona.

Després de la celebració de la missa solemne i cantada del dia 9 es beneïren els quadres del Sagrat Cor que havien adquirit diverses famílies per tal d'ésser exposats a llocs preferents a les seves respectives llars. A la tarda, a la tornada a l'església de la processó amb la custòdia pels carrers i places, abans d'entrar al temple, el capellà i autoritats s'aturaren davant la casa de la vila i entronitzaren les imatges del Sagrat Cor a la sala de plens i al Jutjat, i després el sacerdot beneí el poble amb la custòdia des del balcó principal de casa de la vila.⁴¹ Aquest acte es repetí novament durant la festa del Sagrat Cor de 1929, en què diverses famílies entronitzaren la imatge o el quadre a les seves llars.⁴²

Quant a la imatge o el quadre que s'entronitzà a la casa de la vila, durant la dictadura de Primo de Rivera (1923-1930), el delegat governatiu es presentà a Solivella el 24 de març de 1924, i després de destituir l'alcalde i els regidors i de nomenar-ne de nous, dictà una sèrie de provisions que en endavant havia d'adoptar el consistori, entre els quals manà que el quadre del Sagrat Cor que presidia el saló de plens fos retirat i col·locat en un altre lloc de l'estança, i substituït pel del rei Alfons XIII. Reposat novament després de la dictadura militar, tornà a ser

40. LUIS CANO MEDINA, *La devoción al Sagrado Corazón y a Cristo Rey en España y su recepción por los metropolitano españoles (1923-1931)*, Thesis ad Doctorandum in Theologia totaliter edita, Roma, 2007, p. 46.

41. GÓMEZ-TRAVÉ, p. 251.

42. GÓMEZ-TRAVÉ, p. 363.

retirar a partir del 14 d'abril de 1931, per decisió de l'alcalde republicà Jaume Sans Manyer. Novament fou tornat a posar en el lloc que havia ocupat al saló de plens durant el Bienni Negre (novembre de 1933- febrer de 1936), però el triomf del Front Popular el febrer de 1936, que implicà la recuperació de les anteriors autoritats municipals republicanes, motivà l'arraconament del quadre. En acabada la guerra civil de 1936-1939, les autoritats franquistes adquiriren el quadre del Sagrat Cor que avui es manté en un lloc preferent a la sala de plens de la casa de la vila.

També encara avui en algunes cases es conserva el quadre del Sagrat Cor que adquiriren per a l'entronització el 1918 o el 1929 i que pogueren amagar i salvar quan al final de juliol de 1936 el Comitè de Solivella obligà les famílies a lliurar estampes, imatges i objectes religiosos, que després foren cremats al mig de la plaça Major.

16. INSTITUCIONS I OBJECTES DE SOLIVELLA DEDICATS AL SAGRAT COR

La devoció dels solivellencs pel Sagrat Cor de Jesús ha motivat que sigui titular de diverses institucions locals, com ara les escoles, que porten precisament el seu nom.

Al començament del segle passat, renovada la devoció al Sagrat Cor, al nostre poble es fundà un benefici dins l'església en honor d'aquesta advocació, que a més de tenir cura de l'altar que li era dedicat, comportava el càrrec d'organista de l'església. El diari *La Cruz* del dia 29 de novembre de 1914 recollia la notícia de la col·lació el dia anterior d'aquest benefici en favor del sacerdot Enric Ribera Prenafeta, coadjutor de la parròquia de Solivella. A la cerimònia va actuar com a testimoni el Dr. Abdó Dalmau —que té dedicat un carrer a la nostra població—, que era fill de Solivella i canonge de la catedral de Tarragona.⁴³

43. GÓMEZ-TRAVÉ, p. 193.

Per aquests mateixos anys, poble i parròquia, després que molt de temps la campana grossa estigués esquerpada i, per tant, no funcionés, decidiren posar-hi el remei més convenient. Al començament d'abril l'ajuntament —segons informava el 4 d'abril de 1914 el periòdic *La Conca de Barbarà* (2n. període)—⁴⁴ acordà adobar les dues campanes del campanar que feia temps que eren inservibles. Amb tot, segons l'anterior corresponsal, restava encara una campana malmesa, una de les que tenia més renom a la comarca per “la seva majestuosa sonoritat”. A mitjan maig el consistori, després d'haver pres l'acord d'arranjar la campana grossa, rebé la visita del fonedor de campanes senyor Vicent Rosses, de València, per estudiar i valorar el seu estat i presentar un pressupost per al seu arranjamet.⁴⁵

Tot i això, l'acord del consistori encomanà la reparació de les campanes a la casa Barberí, d'Olot, de fama a tot Catalunya.

A començament de juny les campanes ja havien estat restaurades i refoses: eren la *Santa Bàrbara*, fabricada el 1861, i la *Santa Maria*, fabricada el 1746 —de la qual ja hem parlat més amunt— i que feia deu anys que no tocava. Després de sentir les dues campanes, reparades i arranjades, els regidors i el poble decidiren fer arranjar també la grossa, que tampoc no funcionava. Promogueren principalment l'arranjament de les campanes el regent de la parròquia mossèn Ramon Carreras i els vicaris. El dia 10 de juny ja era a Solivella “la campana grossa, havent-se reparat la part esquerpada, de manera que quedà ben reforçada i fins i tot d'un tamany superior al que tenia abans de la fosa. La inscripció que es posà a la campana deia: “Campana del Sagrat Cor feta per subscripció popular”.

La benedicció de la campana la realitzà l'arquebisbe de Tarragona Antolín López Peláez (1913-1918) el dia 24 de juny de 1916, apadrinada per l'ajuntament en la benedicció i pel jutge

44. GÓMEZ-TRAVÉ, p. 175.

45. GÓMEZ-TRAVÉ, p. 177.

municipal i l'esposa de l'alcalde en la confirmació. Prelat, capellans i consistori dinaren plegats a la rectoria invitats pel regent de la parròquia.⁴⁶

No tot foren flors i violes ja que al cap de pocs dies de funcionar, al començament de juliol, el batall de la campana va caure a la plaça, sense que fes mal a ningú, i ja era arranjat el dia 15 de juliol pel ferrer del poble Josep Domingo. Al llarg del mes d'agost es realitzaren diverses plegues per recollir els diners per pagar les reparacions de les campanes. Al final d'agost gairebé s'havia aconseguit l'objectiu.⁴⁷

La resposta generosa que el poble va donar per a la refosa de la campana animà els directors civils i eclesiàstics a completar l'arranjament de les campanes amb la fosa i nova factura de l'anomenada "la grossa". Així, al començament d'agost de l'any 1917 la campana fou tramesa a Olot, a casa Barberí. Hom preveia que la nova, després dels arranjaments, arribaria a pesar 20 quintars. un pes superior al que tenia en aquell moment.⁴⁸

Al final del segle XIX, l'any 1883, es fundà al nostre poble una germandat sota l'advocació del Sagrat Cor de Jesús. Els seus objectius eren, principalment, socials, d'ajuda mútua entre els associats, especialment en casos de malaltia o mort. No depenia de la parròquia sinó que fou autoritzada per l'Ajuntament, que era la institució que la tutelava. Disposava dels corresponents estatuts, que foren aprovats el 29 de maig de 1993 per l'alcalde Josep Armengol.

La seva primera junta estava constituïda per Antoni Tarragó, president, Antoni Sanahuja, secretari, Magí Castro, dipositari, Maties Montanyola, infermer, i Antoni Bellart, avisador.⁴⁹

46. GÓMEZ-TRAVÉ, p. 218.

47. GÓMEZ-TRAVÉ, p. 220.

48. GÓMEZ-TRAVÉ, p. 238.

49. Josep M. SOLANES, "Enguany farà 240 anys", *Girasol* 9 (maig 1983), pp. 8-9.

17. L'HIMNE I GOIGS DEL SAGRAT COR DE JESÚS

L'any 1903, l'Orfeó Solivellenc va imprimir el seu himne, dedicat precisament al Sagrat Cor de Jesús, amb motiu de la celebració de la festa. La lletra, tal com fou imprès, abans encara de la normativa sobre el català, deia així:

Cantém de nostre escut:
al sol bellíssim
Al sol del Sagrat Cor,
L'escut de Solivella és hermosíssim
Unit al antiquíssim
De Pàtria, Fe y Amor.

De Déu volém les ares
Aymades com avans
Y fer de fills i pares
Un poble de germans.
;A fora els crits de guerra!
Companys, cantém arreu
Los cantichs de la terra
Baix l'ombra de la Creu.

Tenim à nostra espona
Les serres del Tallat
Y al cim nostra Patrona
Vetllant lo Principat.
Volém per Solivella
La fe de l'antigor,
La Verge per estrella,
Per sol, lo Sagrat Cor.

Deixant passats agravis,
Units en germanor,
Durém com nostres avis
La pau dintre del Cor.
;Enlayre nostra pensa!
Donemse tots les mans.
;Què forta és la defensa
D'un poble de germans!

;Al cel nostra mirada!
Cantém agermanats
Lo breç de la manyada
La tomba dels passats.
Cantem la PÀTRIA bella,
L'AMOR, la nostra FE
Y'l sol de Solivella
Resplandirà de ple.

Cantém del nostre escut;
al sol bellíssim
Al sol del Sagrat Cor.
L'escut de Solivella és hermosíssim
Unit al antiquíssim
De Pàtria, Fe y Amor.

Malgrat que el full que s'edità no ho especifica, l'autor de la lletra d'aquest himne fou el rector aleshores de Rocallaura, mossèn Ramon Bergadà, bon poeta i autor de diversos himnes religiosos d'aquesta contrada, com ara el "Càntic de la Romeria de Nostra Senyora del Tallat" (1900) o l'"Himne Vallboní", ambdós amb música de Francesc Brunet, per bé que l'himne de l'Orfeó Solivellenc el va musicar Ramon Guitart i Berengué.⁵⁰

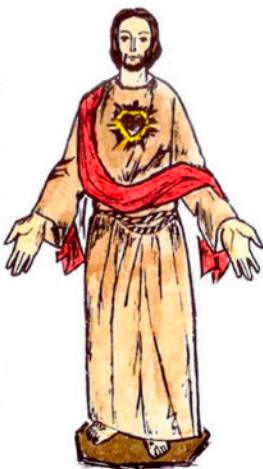
L'any 1993, amb motiu de la celebració del 250è aniversari s'editaren els "Goigs a llaor del Sagrat Cor de Jesús que es venera a la parroquial església de Santa Maria de Solivella, Arquebisbat de Tarragona, Conca de Barberà", dels quals l'autor de la lletra fou Joaquim Galià i Romaní, mentre que de la música en fou Mn. Miquel Barbarà i Anglès. Les il·lustracions foren realitzades per Maria Dolors Iglésias Torrellas. De la presentació d'aquests goigs en parlarem més endavant en analitzar els actes de la festa del Sagrat Cor de 1993.

50. GÓMEZ-TRAVÉ, p. 34.

GOIGS A SAGRAT COR

QUE ES VENERA A LA
DE SANTA MARIA

ARQUEBISBAT
CONCA DE

LLAOR DEL DE JESÚS

PARROQUIAL ESSLÉSIA
DE SOLIVELLA,
DE TARRAGONA.
BARBERÀ

Solivella de bon grat
us dóna culte i confia.
*Cor de Jesús estimat,
sigueu sempre nostra guia.*

Amb respecte i unció
s'atansa a Vós Solivella
quan feia estralls de debò
la pesta que el món clivella.
Tot el poble se us planyia
amb desig de ser escoltat.
Cor de Jesús estimat...

El nostre poble us promet
en senyal d'agraïment
festejar en aquest indret
i mostrar penediment.
La joia d'aquest gran dia
cap any no us hi ha mancat.
Cor de Jesús estimat...

Coroneu de primavera
el poble que s'engalana
per onejar la senyera
de la fe que ens agermana.
Que cada any en aquest dia
sigui jardí encantat.
Cor de Jesús estimat...

¶ *Cantant de goig sortirem a buscar l'aigua.*

Oh Déu, Vós us heu dignat a prodigar-nos tresors infinits d'amor en el Cor del vostre Fill, ferit pels nostres pecats.
Feu que, tot oferint-li l'obsequi de la nostra pietat, complim també el deure d'una digna reparació.
Per Crist Senyor nostre. Amén.

Música: Mn. Miquel Barbà i Anglès
Lletres: Joaquim Galà i Romani

Els teus fills del poble absents
han sentit també la crida
i afluïxen com torrents
en l'esplendor d'aquest dia.
Per molts camins de la vida,
Senyor hem peregrinat.
Cor de Jesús estimat...

Que protegeixi el jovent
vostre Cor amabilíssim
present enmig de la gent
Oh Jesús! Espòs dolcíssim.
Ser fills devots de Maria
doneu-los per heretat.
Cor de Jesús estimat...

Amb el cor obert a Déu
Solivella us venera,
a tots els qui som fills seus
del Cel obriu la dreuera.
Doneu-nos vostra alegria.
A Vós us hem implorat.
Cor de Jesús estimat...

PREGUEM

Sobre el poble i el conreu
esteneu-nos mà benigna;
sembrat, olivera i vinya
que us donin lloanca arreu.
Davant la terra endurida
doneu pluja de bondat.
Cor de Jesús estimat...

Cor de Jesús bondadós
protegiu els nostres camps,
doneu-nos fruit abundós
a joves, petits i grans.
Sobre aquesta pagesia
vesseu dolls d'amor granat.
Cor de Jesús estimat...

Que la vostra mort en Creu
amb el Cor obert al món,
faci la terra un conreu
on s'hi senti bé tothom.
L'Evangeli obre la via
que ens manté al vostre costat.
Cor de Jesús estimat...

Solivella de bon grat
us dóna culte i confia.
*Cor de Jesús estimat,
sigueu sempre nostra guia.*

¶ *De les fonts de la salvació.*

Dibuix: M^o Dolores Iglésias i Torrellas

GOGISTES TARRAGONINS

18. CELEBRACIONS DESTACADES (1905-2016)

Resultaria excessivament prolix i reiteratiu recollir aquí totes les celebracions de la festa de la qual hi ha memòria escrita, sigui en els diaris i revistes, sigui en els documents de l'arxiu parroquial i fins i tot de l'arxiu municipal. Tot i que aquest no és el nostre propòsit, ens sembla adient enregistrar aquí algunes de les celebracions que destacaren per la seva solemnitat o pel compliment d'una efemèride important.

El primer aspecte que cal destacar de la celebració és que els anys que s'esdevenia en diumenge, tal com hem avançat, s'havia de passar al dilluns següent perquè així es va estipular quan es va votar la festa, és a dir, que s'havia de fer en un dia laborable en què els pagesos deixarien les tasques agrícoles i dedicarien tot el dia a honorar el Sagrat Cor. Hi ha molts anys que s'ha esdevingut aquest traspàs i així ho enregistren els mitjans de cada època.

El segon aspecte que cal ressaltar és l'especificitat religiosa de la celebració, que comportava generalment uns dies de preparació, amb els cants del trisagi, i la designació d'un predicador per a la missa major, que generalment s'encomanava a religiosos jesuïtes i també als pares franciscans de Montblanc. Els predicadors s'hi esmenaven molt, tant que fins i tot a vegades es passaven de llarg. No endebades un cronista que assistí a la missa el 9 de setembre de 1904 escrigué al diari de Tarragona *La Cruz*: “fou una peça oratòria de tons brillants i tendres; al propi temps pintà de mà mestra i amb força entusiasme la història de les divines misericòrdies de Déu vers lo mon prevericador a través dels sigles fins a parar a les grans revelacions del Sagrat Cor a la Beata Margarite. A ser un poch més curt, be's podria presentar com a model per tots estils”.⁵¹ La missa major i el trisagi eren cantats amb acompanyament d'orquestra, gairebé sempre llogada, una

51. GÓMEZ-TRAVÉ, p. 61.

de les que actuaven a Montblanc. A la tarda, abans de la processó pels carrers de la població, es cantava també el trisagi a l'església amb la participació dels fidels.

Una de les cançons que més se sentien en totes les celebracions, sobretot a la processó de la tarda, cantada per l'Orfeo Solivellenc i després pels fidels assistents, eren les primeres estrofes de la poesia de Mn. Jacint Verdaguer, amb música de Joan Carreras i Dagà, titulada "Mirau mon cor de pare amorosíssim", de la seva obra *Idilis y Cants místics*. L'any 1904 aquesta peça musical fou cantada pels infants que integraven l'orfeó, que feren escriure al cronista: "Y de l'Orfeó Solivellench que cantava lo 'Mirau mon cor' devant lo Santíssim, ¿què en direm? Doncs que varen entusiasmar a tothom, que més ben dit, que varen fer plorar d'alegria sobre tot los nens quan cantaven a l'acabament d'una estrofa que 'Jesús té pels infantets dolçor.'"⁵²

La primera estrofa deia així:

*Mirau mon cor de pare amorosíssim
en creu morint d'espines coronat;
no n'hi clavis cap més al Cor dolcíssim
que tant vos ha estimat!*

Durant la celebració de la festa, la parròquia acostumava a inaugurar alguna reforma dins el temple o l'Apostolat de l'Ora-ció costejava algun objecte litúrgic o adquiria algun element de devoció per a l'església. Per exemple, l'any 1925 s'inaugurà la restauració del sagrari i la seva capella⁵³ i l'any 1929 es "va estrenar un superb sagrari i ric copó, un magnífic combregador d'alabastre i la pavimentació en mosaic de la capella del Santíssim". Es daurà de bell nou la custòdia i es col·locaren els llenços de vellut

52. GÓMEZ-TRAVÉ, p. 61.

53. GÓMEZ-TRAVÉ, pp. 300-301.

al presbiteri i a la capella del Santíssim.⁵⁴ Per la seva importància i cost, no podem preterir la inauguració de les obres del temple parroquial inaugurades per l'arquebisbe Dr. Jaume Pujol el dia 9 de setembre de 2009.

Tot i que els solivellencs sempre hem pregonat arreu que la processó del Sagrat Cor no s'ha deixat de celebrar mai, hem d'acceptar que ha estat així sempre que ha depès de la voluntat dels homes i dones del poble. Molt poques vegades, però, tenim documentades la supressió d'aquest acte religiós: l'any 1916, a causa del mal temps s'hagué de suprimir, i cal suposar, com a hipòtesi, també que en els anys dels enfrontaments entre el rector i l'alcalde durant el període republicà les processons es dugueren a terme en l'interior del temple parroquial.

Era tanta la devoció dels solivellencs pel Sagrat Cor que sovint per les celebracions de les festes en els pobles veïns s'hi desplaçaven per assistir-hi. Un cas paradigmàtic el representa Blancafort: el maig de 1929 hi assistiren molts solivellencs per participar en els actes organitzats per la parròquia veïna,⁵⁵ i el mateix succeí el dia 8 de setembre, quan els blancafortins entronitzaren la imatge a les seves llars i a la processó del vespre una quarantena de solivellencs hi fou present.⁵⁶

També com en l'anterior, el cronista narrà els aspectes més importants de la diada. La concorroguda missa, amb l'assistència excepcional de més de sis-centes persones a la comunió general, i sobretot la processó de la tarda, que començà a les cinc. Destacà també els cants de l'Orfeó Solivellenc i sobretot el cant "Mirau mon cor". Especialment emocionant fou el cant dels nens del grup de l'estrofa "pels infants dolçor".

54. GÓMEZ-TRAVÉ, p. 364.

55. GÓMEZ-TRAVÉ, p. 359.

56. GÓMEZ-TRAVÉ, p. 364.

L'any 1905 el diari *La Cruz* de Tarragona, del dia 16 de setembre, recollia una crònica de la celebració, elaborada pel seu corresponsal de Solivella. Deia així:

Dissapte, dia nou, celebrà nostre poble la festa que d'anys ensà dedica al Sagrat Cor de Jesús. Festa que no desdiu de l'anomenada que té per los encontorns. Resultà una diada molt hermosa, sobretot pel gran número de las personas que se atansaren a rébrer a Jesús Sagramentat puijant los hòmens sols a uns dos cents.

Lo sermó, lo mateix que la plàtica de comunió, a càrrec del Rvt. Mossèn Pau Virgili, de Valls, foren molt del gust dels solivellenchs que'l sentian per primera vegada.

A la tarda se cantaren solemnement les vespres y's feu com de costum la professó amb l'orquesta de Montblanch dirigida pel Sr. Gelambí y que ja havia tocat durant la Missa Major, entonant l'Orfeó solivellench lo "Mirau mon Cor", quinas notas acabaren d'encendre'ls nostres cors envers lo Rey de tots ells.

Y ara que parlem de l'Orfeó cal felicitar i encoratjar al seu director per la hermosa obra de cultura que està fent en nostre poble.⁵⁷

També per aquests anys, els associats de l'Apostolat de l'Ora-ció feren confeccionar un estendard, que fou beneït la diada de Corpus de 1914 amb assistència de les autoritats civils de la població, tal com enregistra el periòdic *La Conca de Barbarà* del dia 13 de juny del dit any.⁵⁸

Un dels aspectes que en general les cròniques destaquen de la celebració de la festa fou el del nombre d'assistents, especialment a les misses majors i també a les processons. El 1903 enregistren una participació de 299 homes i 401 dones a la comunió general, amb un total de 700 persones.⁵⁹

57. GÓMEZ-TRAVÉ, p. 87.

58. GÓMEZ-TRAVÉ, p. 179.

59. GÓMEZ-TRAVÉ, p. 37.

19. LA VISITA DEL CARDENAL FRANCESC D'A. VIDAL I BARRAQUER

Sens cap mena de dubte, un dels cardenals que destacà per la seva activitat i pel seu posicionament personal enfront de les diverses situacions polítiques que hagué de viure: en primer lloc, l'anticlericalisme religiós de la Segona República i, en segon lloc, l'actitud de repressió del franquisme per haver-se negat a signar —juntament amb el bisbe de Vitòria, Dr. Mateo Mújica Urres-tarazu— la famosa carta col·lectiva de l'episcopat espanyol, promoguda pel cardenal Isidre Gomà, datada l'1 de juliol de 1937, en la qual, després d'un any de guerra, donava suport a la rebel·lió militar. Havent-se exiliat el 1936, després d'acabada la guerra, les noves autoritats franquistes li prohibiren retornar al país i morí, així, a l'exili a Friburg (Suïssa) el 13 de setembre de 1943. El 1978 les seves despulles foren traslladades definitivament i enterrades a la catedral de Tarragona.

Segons explica Enric Capdevila i Torres,⁶⁰ el cardenal Vidal i Barraquer feu una estada de quatre dies a la nostra parròquia amb motiu de la visita pastoral que dugué a terme els dies 8, 9, 10 i 11 de setembre de 1932, que aprofità, a més, per presidir la celebració de la festa del Sagrat Cor i per confirmar els infants i joves de Solivella que encara no havien rebut aquest sagrament.

Altres informacions suggereixen, però, que aquesta visita del cardenal no es realitzà, precisament pels conflictes que, arran de la proclamació de la Segona República el 14 d'abril de 1931 i l'elecció de Jaume Sans Manyer com a alcalde de Solivella, mantingueren la primera autoritat municipal i el rector de la parròquia Mn. Josep Vallhonrat i Roig. No és aquí i ara el lloc per explicar en què afectaren aquestes males relacions sobretot el

60. ENRIC CAPDEVILA I TORRES, "Recordant a Vidal i Barraquer", *Girasol* 50 (estiu-tardor de 1993), p. 35.

rector, que hagué de sofrir intensament la política profundament laica i antieclesiàstica de l'alcalde. En tot cas enumerem els problemes sorgits: el de les campanes, la laïcització del cementiri, les classes de repàs donades pel vicari, el repartiment del fullets de l'Apostolat de l'Oració, el problema dels enterraments eclesiàstics, l'eliminació de la creu central del cementiri, el conflicte del rellotge del campanar, la multa de 15 pessetes imposada per l'alcalde, el conflicte de dur el viàtic als malalts, la detenció per part de quatre números de la guardia civil del "puesto" de l'Espluga, a instàncies de l'alcalde, de Mn. Vallhonrat, traslladat el dia 7 de desembre de 1932 a la presó comarcal de Montblanc, acusat d'haver resat en veu alta en un enterrament que s'havia fet a la tarda de l'esmentat dia. En fou, però, alliberat l'endemà, a les 9 del matí gràcies a les gestions dels advocats de Montblanc al servei de l'Església i del plebà.

Tot això fa pensar que el cardenal, davant de les enormes dificultats del rector de Solivella —no endebades aquest darrer havia escrit al bisbe auxiliar Dr. Manuel Borràs i Ferré: "Si cree Ud. que en mi actuación en este pueblo no puede ser útil, no repugnaría en que me trasladasen a otro. Lo dejo todo en la voluntad de los superiores, viendo en ella la voluntad de Dios"—organitzà la visita amb la intenció de donar suport a l'atribolat sacerdot. Els problemes sorgits pocs dies abans de la seva realització —a primers de setembre la guardia civil va manar a l'alcalde, a instàncies del governador de la província, que esborrés la llegenda "Rellotge Municipal" que havia manat inscriure al damunt del rellotge amb motiu de la reparació que s'hi havia fet aquells dies i que havia pagat l'ajuntament—, sobretot arran del repartiment a darrers d'agost de 1931 del programa de la festa del Sagrat Cor, sense l'autorització de l'alcalde, i de l'aplega de les almoines que havien de sufragar la celebració, quan l'alcalde considerà tot plegat una il·legalitat, motiu pel qual el 24 d'agost cità Mn. Vallhonrat a l'ajuntament i l'amenaçà amb la possibi-

litat d'una sanció. La multa s'executà el 26 d'agost, després que l'agutzil denunciés el sacerdot per "haber cometido la falta de repartir programas anunciando fiestas religiosas en esta población sin el permiso de la Autoridad Municipal, ni haber dado conocimiento de ello a la misma, y pedía y admitía almoína de dinero para los gastos de la fiesta que anunciaba".

Aquest incident provocà tanta tensió al poble entre els partidaris del rector i els de l'alcalde que la cúria eclesiàstica de Tarragona, malgrat els preparatius fets, a darrera hora va posposar la visita del cardenal.

Segons informacions del rector al vicari episcopal de Tarragona, aquest any de 1931 s'esdevingué a Solivella un fet insòlit i mai vist en el record dels presents: pel fet de no haver anat a Tarragona a sol·licitar el permís preceptiu al Govern Civil, se suspendria la processó pels carrers i places del poble, segons el costum tradicional.⁶¹

Haurem, doncs, d'aprofundir en la recerca de nova documentació per esbrinar finalment si la visita pastoral del Dr. Francesc d'A. Vidal i Barraquer, programada per als dies 8 a 12 de setembre de 1931, es dugué o no a terme, ja que hi ha documents que la confirmen i documents que l'ajornen.

20. LA CELEBRACIÓ DE 1968: UNA FITA QUE MARCÀ UN CANVI DE FORMAT

La revalorització religiosa de la festa s'esdevingué l'any 1968, amb motiu de 225è aniversari de la seva celebració. La data fou comunicada per nosaltres mateixos al rector d'aleshores,

61. Treiem aquestes informacions d'un llibre de propera publicació titulat "Aquests capellans m'estan marejant", que descriu la vida de Solivella durant la primera meitat del segle xx, incidint d'una manera especial en les relacions de l'alcalde —que va pronunciar les paraules del títol de l'obra— i els rectors de la parròquia.

Mn. Jaume Cabestany i Elias. En l'aplegament de documents per a l'elaboració d'una monografia històrica sobre Solivella, varem trobar una notícia molt important sobre la celebració d'aquesta festa. A la comptabilitat de la Confraria de Sant Esteve dels Joves de Solivella varem trobar informació sobre dues festes que se celebraven des de feia molts anys al nostre poble: la de Sant Isidre i la del Sagrat Cor. Els joves solivellencs d'aquella època constituïren sota l'empara de la parròquia una confraria, que si bé ja funcionava a partir de 1712, fins al 1738 no disposà de les corresponents *ordinacions*, en l'elaboració de les quals hi intervingueren el rector mossèn Tomàs Huguet, Josepa de Llorac i de Palau, senyora baronessa de Solivella, el batlle Josep Espinac, els regidors Josep Montseny, Josep Iglésies i Josep Espinac àlies "Cap de Carrer". A més, en representació de la confraria hi foren presents els seus dos majorals, Josep Iglésies i Josep Pejoan, i altres quinze confreres. Tots plegats aprovaren les noves constitucions per les quals s'havia de regir en el futur la institució.⁶²

Entre les obligacions dels dos majorals d'aquesta confraria, per tal de poder desenvolupar les seves activitats ludicosocials —entre les quals l'organització de les ballades per la Mare de Déu d'Agost, la Festa Major— hi havia la de fer els diumenges i les festes de l'any l'aplega a l'església, és a dir, recollir els diners que els fidels oferien per a la confraria. Aquests responsables tenien l'obligació també d'enregistrar en el llibre de la confraria els ingressos corresponents. Si de l'esmentada festa de Sant Isidre el primer ingrés el trobem enregirat el dia 15 de maig de l'any 1725, de la del Sagrat Cor s'esmenta un ingrés per primera vegada el dia 9 de setembre de 1743, amb la quantitat de 2 sous i

62. Els detalls d'aquesta constitució es poden veure en el treball publicat l'any 1984 (Josep Maria SANS I TRAVÉ, "La confraria de Sant Esteve de Solivella (1712-1860). Aspectes de l'organització de la nostra Festa Major en el passat", *Miscel·lània d'Estudis Solivellencs* 2 (1984), pp. 189-193).

3 diners, és a dir, un total de 27 diners, que representà el segon ingrés més important del mes de setembre, després del “llevans de taula” del diumenge dia 22, que suposaren una entrada en les arques de l’organització de 47 diners.⁶³

En conseqüència, aquesta notícia de la confraria de Sant Esteve ens assabenta que, com a mínim a partir de 1743, a Solivella se celebrava la festa del Sagrat Cor, i atès que aquesta és la data que documentalment és la primera que coneixem, encara que sigui una referència indirecta, la considerem com a inici de la celebració. Això, però, no descarta que el “vot de poble” hagués estat fet abans d’aquesta data. El fet, d’altra banda, que no disposem de cap altre document ens ha motivat a assenyalar aquest any de 1743 com el de la institució de la celebració. Més amunt, ja hem aportat les consideracions adients a l’hora de suposar les raons d’aquesta assignació. Si un dia en el futur —que podria ser possible, tot i les dificultats que caldrà vèncer— trobem un document que històricament ens demostrï que cal avançar uns anys la celebració, rectificarem sens dubte la data que en l’any 1968 vàrem proposar.

Per a celebrar amb el màxim de solemnitat l’efemèride, el rector mossèn Jaume Cabestany i Elias proposà la presència de l’arquebisbe de Tarragona, cardenal Dr. Benjamín de Arriba i Castro, el qual es va desplaçar al nostre poble el dia 8 de setembre a les 5 de la tarda per confirmar un centenar d’infants.⁶⁴ En foren padrins Rosa Masalias Ballart, vídua de Sans, Rosa Sans Español de Segura, Magí Iglésies Domingo i Josep Solé. Després de la

63. Aquests detalls es poden veure a Josep Maria SANS I TRAVÉ, “La confraria de Sant Esteve de Solivella (1712-1860). Aspectes de l’organització de la nostra Festa Major en el passat”, *Miscel·lània d’Estudis Solivellencs* 2 (1984), pp. 196-197.

64. Una referència a aquesta visita es pot trobar a ENRÍC CAPDEVILA I TORRES, “El cardenal de Arriba y Castro en el 25è aniversari del seu traspàs —Les visites a la comunitat solivellenca—”, *Girasol* 68 (hivern-primavera de 1998), pp. 11-13.

missa, el prelat, acompanyat del mossèn i les autoritats, visità les tasques de preparació de les diverses capelles que s'acabarien de completar l'endemà festivitats del Sagrat Cor, i fou acomiadat per la comitiva a l'entrada del poble.

El dia 9 de setembre, a les 11 del matí hi hagué una missa solemne concelebrada pel pare Bonaventura Sans i Masalias, sacerdot de la Congregació de la Sagrada Família, fill del poble, juntament amb set preveres més. Els cants litúrgics anaren a càrrec de les corals infantils de Rocallaura i Figuerola, compostes de quaranta nens, que interpretaren la missa a dues veus del mestre Carles Melé i Pintó (1922-2005), dirigides pel mestre R. Blas.

La processó del vespre comptà amb la presència tradicional del solivellenc canonge de la catedral de Tarragona Dr. Joan Corbella, qui portà la custòdia i concloué l'acte amb l'exhortació final a la plaça Major, la consagració de la feligresia al Sagrat Cor del bisbe Torras i Bages —que comença “Sóc vostre, oh Bon Jesús, perquè sou el meu Creador, perquè de tota l'Eternitat m'heu portat dins de vostra intel·ligència, com una criatura és portada per la mare...” — i la benedicció dels presents.

Amb motiu de l'efemèride les vuit capelles a l'aire lliure foren dissenyades per R. Comamala, llicenciat en belles arts. Feien al·lusió als sagraments. Eren: el Baptisme, a la Font del Lleó; la Penitència, al carrer Abadia; la Confirmació, a Gardeny; la unció dels malalts, al carrer Major; la Creu com a font dels set sagraments, a la carretera del Tallat; l'orde sacerdotal, a la plaça de la Creu; l'Eucaristia - el Sant Sopar, a la Carretera; el Matrimoni, al carrer del Pla, i el pa i el vi com a fruits de la Conca de Barberà i matèria de l'Eucaristia, a la de la plaça Major. Segons informació facilitada per Jordi Travé, en aquest anys s'inicià d'una manera informal i provisional la capella de la Costeta. També aquí el sacerdot que duia la custòdia s'hi aturà i feren les oracions i la benedicció de les altres capelles tradicionals.

Com a record de la celebració es confeccionà un banderí dissenyat per Fidel Travé i Iglésias.

Aquesta celebració marcà un canvi important en la forma de les capelles i en els adornaments dels carrers per on passava la processó, atès que les enramades tradicionals —elaborades de mata, amb flors de paper—, començaren a ser substituïdes per les catifes dels carrers —confeccionades amb serradures pintades de diversos colors—, i les capelles, fins aleshores formades per un altaret senzill amb una imatge del Sagrat Cor, integraren persones estàtiques dins el marc historicoreligiós que volien representar.

21. LA CELEBRACIÓ DE 1993

AMB MOTIU DEL 250È ANIVERSARI

Una altra festa destacada fou la de l'any 1993, amb motiu del 250è aniversari de la seva celebració. La solemnitat fou precedida per una polèmica que va enfrontar diversos sectors del poble arran del projecte que presentà el solivellenc Antoni Sans sobre la construcció al cim del Coster del Rito d'un memorial dedicat al Sagrat Cor. El proponent disposava de tots els elements arquitectònics i urbanístics que formaven el projecte. La proposta fou desestimada per les autoritats municipals perquè des del principi comptà amb l'oposició del rector de la parròquia Mn. Josep Maria Solanes, malgrat que no impliqués cap centim de despesa ni per a la parròquia ni per al poble, atès que el promotor ja disposava dels corresponents mecenatges i patrocinis, i hi havia també una certa oposició dels altres copropietaris que conflüen al cim del coster. El promotor havia preparat aquesta carta, que s'havia d'enviar a tots els solivellencs, tant els que vivien al poble com els de fora vila:

9 de setembre de 1993

PROJECTE

Amb motiu d'aquesta gran diada, molt possible la més important dels darrers i propers anys, totes les institucions del nostre poble han volgut fer-se ressó d'aquesta iniciativa i creiem que suposa un homenatge permanent d'un poble a qui han demostrat en tot moment una gran devoció: El Sagrat Cor.

L'esmentada iniciativa consisteix en fer una imatge de grans proporcions (sis metres sobre un bassament de dos i mig), de pedra i col·locar-la al lloc més preferencial del poble, dalt del Coster, on presidirà i vetllarà la nostra vila.

Com podeu suposar, això comportarà endressar la zona i tot el voltant, així com el camí d'accés. Per tant el projecte complet vol dir arreglar el camí que sortirà des de la Font del Lleó i anirà al pla del coster, el qual a partir d'aquest moment es denominarà Pla del Sagrat Cor.

Als costats del camí hi haurà voreres, així com el corresponent enllumenat i uns bancs col·locats al llarg del recorregut a fi de poder reposar si és que s'hi vol anar tot caminant.

Dalt del pla es farà tot un empedrat al voltant del monument, situant un altar de la mateixa pedra just al peu (la pedra a utilitzar sempre serà la de Vinaixa). Així mateix es farà un mirador per la part de davant del coster, just on ara hi ha unes grans pedres, aprofitant les mateixes i d'altres, recollides per la mateixa zona.

Al fons del pla, al costat del marge, hi hauria un parc infantil amb aparells propis de la mainada. També hi caldria col·locar uns bancs, taules que podrien ésser fetes amb rodets de les eres, amb l'objectiu que tothom pugui anar-hi a passar l'estona que vulgui.

L'enllumenat arribarà dalt i fins i tot al mateix peu de la imatge perquè aquesta es pugui veure de dia i de nit, d'un bon tros lluny, i així serà el nostre gran símbol.

La imatge del Sagrat Cor serà de creació de l'escultor Bruno Gallart [i Pardo], reconegut dins d'aquest món, sobretot darrerament per ser l'autor dels diferents grups escultòrics de la Sagrada Família de Barcelona.

La maqueta de la imatge ja està feta i es podrà veure aquest Sagrat Cor amb els braços oberts acollint el poble que té als seus peus.

Aquest projecte es vol dur a terme única i exclusivament per subscripció popular, sense demanar directament res a ningú. Es faran tots els passos corresponents per obtenir els millors preus tant en els materials com en tot allò que calgui. Així mateix, es farà el possible per obtenir les subvencions que facin falta i tots els ajuts externs possibles. I des d'ara fins al moment culminant, totes les fetes i actes populars tindran com a única finalitat, a part de l'esbarjo, obtenir benefici per a l'obra. //...//

Som conscients que aquest és un projecte de molta envergadura i que de ben segur molts dels pobles de les rodalies diran que el poble de Solivella s'ha tornat boig, malgrat tot, no hi ha res impossible sempre que estigui a l'abast de l'home. Això vol dir que si ens ho proposem, ho farem. //...//

El jovent de Solivella obre la subscripció popular amb dues-centes mil pessetes i el pintor Antoni Sans (Sansart) ha donat un quadre per a aquesta causa, i estem ben segurs que quan arribi el dia 9 de setembre de 1993 ... la professó haurà d'arribar fins dalt del pla per tal de beneir i inaugurar el monument, el qual a partir de llavors s'il·luminarà i restarà així totes les nits.

Tot aquest projecte, que ja fa més d'un any que s'hi treballa, no hauria estat possible sense el terreny on ha d'ésser ubicat, i això cal donar el nostre agraïment a la família Orpinell (Rito). També cal dir que és el nostre desig que es duguí a terme per tal de donar compliment als desitjos del Ton Rito ja que sempre deia que volia fer quelcom dalt del coster. Ben segur que estarà d'acord amb la nostra proposta. També hem de donar les gràcies a l'arquitecte Anton Sanahuja, que s'ha posat al nostre servei per tal de fer el projecte necessari per a la ubicació. //...//

Com a última observació val a dir que aquest projecte no ha de tenir cap ni un protagonisme, ni és obra de ningú més que del poble de Solivella; així, doncs, totes les institucions del poble donades de la mà presenten aquesta proposta, donant-la com un fet i amb una sola consigna:

SOLIVELLENCES: Demostrem a tots d'allò que som capaços ...⁶⁵

65. *Girasol* 48 (hivern-primavera 1993), p. 35-36.

Signat per A[ntoni] S[ans], el promotor del projecte, s'hi recull una col·laboració que du per títol "Una il·lusió trençada", acompanyada d'una fotografia de l'escultor amb l'esbós de la imatge del Sagrat Cor, Bruno Gallart i Pardo.

Un "anònim solivellenc" que vivia fora del poble s'adherí a la proposta i envià fins i tot un escrit a la redacció de *Girasol*, que el publicà al mateix número de referència.⁶⁶ Deia, entre altres arguments en favor de la realització de l'esmentat projecte, el següent.

... Visc fora del poble. Fa uns dies vaig venir i quan estava parlant amb els companys, varen parlar ... de posar una escultura del Sagrat Cor de Jesús al coster del Rito. Tal projecte s'ha fet fonadís. Serà per falta de mitjans o per falta de voluntat dels que viu al poble? Per què no ens comenteu les idees que teniu als que estem fora de la vila? I entre tots podem fer-les realitat.

Qui hagi vist fotografies o reportatges del Brasil haurà pogut observar una de les meravelles del món, com és el "Pan de azúcar", on al seu cim hi ha l'escultura del Sagrat Cor. A Barcelona, al Tibidabo, a la torre més alta de l'església també hi és. També a Alacant al costat de la N-332, en un turó. A Sant Sebastià, a la platja de la Concha, en un costat hi ha el monte Igueldo, i a l'altre hi ha el monument al Sagrat Cor.

A les nostres contrades, a Artesa de Segre, passant per la carretera C-1313 també li podem veure.

Què esperem nosaltres a fer una cosa tan nostra que és aquesta obra que serà l'orgull de Solivella?

Com a solivellenc estic molt orgullós de la festa del 9 de setembre Festa del Sagrat Cor. I m'agradaria molt, si pogués ser, que quan arribés a Solivella, pogués veure la imatge del Sagrat Cor a dalt del turó...

66. *Girasol* 48 (hivern-primavera 1993), p. 34.

Al marge d'aquests petits entrebancs representats pel rebuig del projecte de la gran escultura del Sagrat Cor al cim del coster del Rito, amb motiu del 250è aniversari de la celebració es dugueren a terme diversos actes que contribuïren a donar-li força relleu.

La celebració s'inicià el dia 20 de juny de 1993, amb la visita de l'arquebisbe de Tarragona, Dr. Ramon Torrella i Cascante, el qual, a la tarda d'aquest dia, després de concelebrar la missa juntament amb el rector de la parròquia Mn. Josep Maria Solanes i el secretari del prelat Mn. Josep Maria Serra i Roigé, amb l'acompanyament dels cants litúrgics del cor parroquial, donà per obert el període preparatori per festejar l'esdeveniment.⁶⁷

Al temple parroquial, després de la celebració de l'eucaristia, la coral Espinavessa de Valls oferí un concert, que fou molt aplaudit pels assistents.

Aquest mateix dia es posaren a la venda uns plats de ceràmica commemoratius de l'efemèride, fets pels artistes locals Teresa Ripoll i Jordi Català.

Una altra activitat que es dugué a terme fou la neteja especial del temple parroquial així com el repintat, que amb un pressupost al voltant d'1.200.000 pessetes, executà l'empresa Poblet, de Montblanc.

Per tal que restés constància de la celebració, patrocinat per l'Apostolat de l'Oració, s'encarregà a l'artista picapedrer Josep Español i Peiraló (Pepito del Cansalada) una placa de pedra per a col·locar-la al lateral de l'altar del Sagrat, amb la llegenda: "CCL aniversari - Festa del Sagrat Cor de Jesús - 1743 Solivella 1993".

67. Signat per "Parròquia" i amb el nom de "Festa del Sagrat Cor de Jesús. 250è aniversari. 1743-Solivella-1993", *Girasol* 50 (estiu-tardor de 1993), pp. 16-19, recull un resum de les principals activitats que es dugueren a terme durant la celebració.

Al voltant de l'escrit hi foren esculpits els escuts de Catalunya i Solivella (l'antic), envoltats per branques d'olivera.

La celebració tingué també un detall per als escolans, per als quals foren confeccionades —i estrenades el dia del Sagrat Cor— sis albes noves, ja que les anteriors tenien més de vint-i-cinc anys.

Per donar a conèixer els diversos elements que constituïen la Festa del Sagrat Cor, els seus fonaments històrics, la seva evolució al llarg dels anys i l'arrelament ja multisecular en el poble de Solivella, l'Enric Capdevila pronuncià una ben documentada conferència el dia 30 d'agost, a les 10 del vespre, a la sala parroquial, que estigué plena de gom a gom de solivellencs interessats en el tema. Acabà l'acte amb la projecció de diverses filmacions realitzades per Josep Romeu relatives a anteriors celebracions de la festa del Sagrat Cor (1967, 1968 —225è aniversari—, 1972 —benedicció de la campana petita— i 1975 —col·locació de la Mare de Déu a la façana de l'església—).

Una altre acte que donà esplendor a la festa fou l'elaboració i l'edició d'uns goigs dedicats al Sagrat Cor, escrits per Joaquim Galià i Romaní, amb música de mossèn Miquel Barberà. La garlanda i els dibuixos són de la solivellenca Maria Dolors Iglésies i Torrellas. La tornada, ja tradicional, diu així: "Solivella de bon grat / us dona culte i confia. / Cor de Jesús estimat / sigueu sempre nostra guia." Foren presentats amb molta assistència de solivellencs el dia 3 de setembre, al vespre, dins el temple parroquial, sota la presidència del rector Josep Maria Solanes i dels dos autors. Una part dels goigs impresos fou acolorida, de manera que aquests resultaven molt més vistosos.

El dia de la festa del Sagrat Cor, 9 de setembre, se concelebrà la missa major a les 12 del migdia, presidida per Mn. Joan Aragonès, vicari general, amb quinze sacerdots més i acompa-

nyament del cor parroquial, que dirigí Magí Ballart Ribas, i de l'òrgan, tocat per Enric Capdevila Torres. Entre altres peces religioses, el cor cantà la clàssica "Mirau mon cor" i un himne de lloança i cant al Sagrat Cor, compost per Magí Ballart. Després de l'ofici, els concelebrants es dirigiren a l'altar del Sagrat Cor, on es descobrí la placa de pedra que deixà constància de l'aniversari, tot estrenant també els "Goigs del Sagrat Cor", de Galià i Barberà.

Cap a les nou del vespre s'inicià la processó pels carrers de costum, amb l'assistència del senyor Francesc X. Marimon, conseller d'Agricultura de la Generalitat de Catalunya, acompanyat de les autoritats civils de la població i de la comarca, les associades de l'Apostolat de l'Oració, els integrants del cor parroquial, els infants de la primera comunió d'aquest any, l'orquestra, els sacerdots invitats i el tàlem per aixoplugar el canonge tarragoní Dr. Miquel Barberà i Anglès, portador de la custòdia i que presidí l'acte. Fou també aquest sacerdot qui clogué la processó amb una breu exhortació a la capella de la plaça Major, la consagració de tot el poble al Sagrat Cor i la benedicció dels presents amb la custòdia. Hom calcula que ha estat aquesta festa la que ha tingut més participació de fidels, atès que se'n comptabilitzaren uns 4.000.

Per acabar la celebració, el diumenge següent, dia 12 de setembre, després de la missa major, l'orquestra de cambra Eduard Toldrà del Conservatori Professional de Música de Sabadell feu un extraordinari concert amb obres de Vivaldi i Bach, entre d'altres. El mateix dia, a la tarda, a la sala de la Cooperativa, el grup de teatre Vent del Bosc, de Vimbodí, representà l'obra de Rafel Anglada *Perruqueria de senyores*.

Capella de la plaça Major (1987).

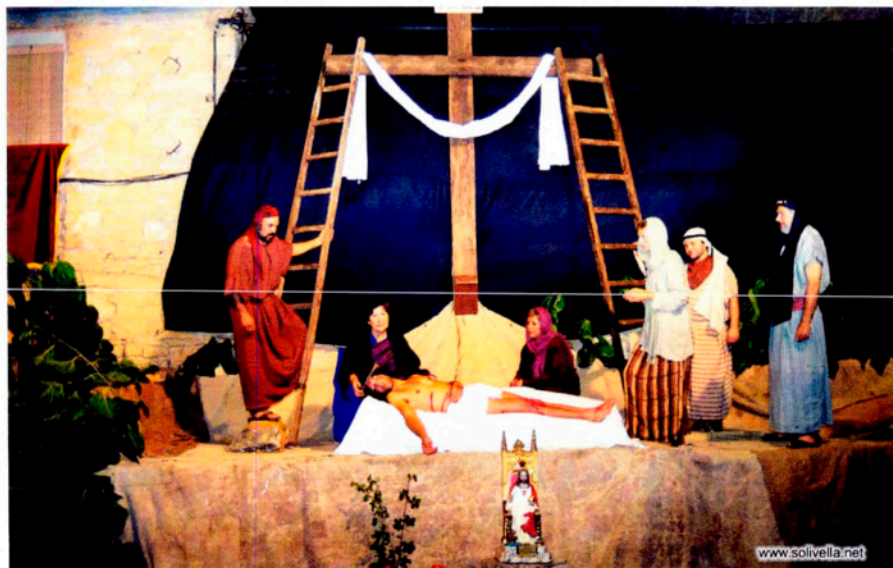
Capella de la Carretera del Tallat (1993).

Capella del carrer de la Conca (1995).

Capella del carrer de la Conca (1997).

Capella de la Carretera del Tallat (2000).

Capella del carrer Major (2001).

Capella de la Font del Lleó (2002).

Soldats romans pertanyents a la Carretera del Tallat (2013).

Capella de la Carretera del Tallat (2013).

Capella de la Carretera - carrer Abdon Dalmau (2015).

Catifes dels carrers de Solivella per la festa del Sagrat Cor.

22. 9 DE SETEMBRE DE 2009: INAUGURACIÓ DE LES OBRES DE L'ESGLÉSIA PARROQUIAL I DEDICACIÓ DEL TEMPLE

Si bé l'any anterior de 2008, amb motiu del 255è aniversari de la celebració de la festa —que es passà a dilluns dia 10 perquè el dia 9 queia en diumenge—, amb la presència de l'arquebisbe Dr. Jaume Pujol i Balcells, s'inauguraren els vitralls, confeccionats per l'artista Maria Carme Pàmies, fou sobretot la celebració de l'any següent una de les més solemnes d'aquests darrers anys. Se celebrà el dia 9 de setembre de 2009 i la tornà a presidir el prelat diocesà. La circumstància fou aprofitada per inaugurar les obres d'acondiciament del temple parroquial, promogudes pel rector de la parròquia Mn. Josep Mateu i Guarro. Varen consistir principalment en l'arrebossat de les parets de l'església —que en anys anteriors havien estat repicades de manera que apareixia arreu la pedra vista—, en la renovació del terra, canviant les velles rajoles de 1929, tant al presbiteri, sagristia, capella del Santíssim com a la nau central i les capelles i altars laterals per unes de marbre rosat tot deixant al centre de la nau central un passadís en forma de dama, combinant-t'ho amb pedra de Sant Vicenç. Així mateix, s'han substituït les llànties velles per unes de noves de ferro forjat, sis a la nau central i dues a l'altar del Sagrat Cor. S'ha pintat, d'altra banda, tota l'església amb colors escaients que destaquen la bellesa de l'arquitectura barroca amb què fou construït el temple.

Finalment, es va arranjar la capella del baptisteri i s'ha preparat per tot l'espai del temple el sistema de calefacció, per fer-lo funcionar quan sigui necessari. També s'ha fet el nou cancell, que ocupa tot el primer tram del temple, del qual el separen uns enormes vitralls que donen especial claror al nou espai. Precisament a la paret de la dreta del cancell s'hi ha col·locat una placa de marbre que recorda l'efemèride.

Durant la celebració de la missa solemne —a la qual assistiren el president de la Diputació de Tarragona, senyor Josep Poblet, les autoritats comarcals, l'ajuntament en ple, presidits per l'alcalde senyor Enric Capdevila, i els fidels, que ompliren a vessar tot el temple— es procedí a la dedicació de l'església parroquial ja que no constava que s'hagués fet quan es va inaugurar, atès que no hi havia rastre de les creus als laterals de la nau central que ho palesessin.

Las processó de la tarda fou presidida per l'arquebisbe Dr. Jaume Pujol, qui portà la custòdia al llarg del recorregut, consagrà el poble al Sagrat Cor a la capella de la plaça Major i clogué l'acte litúrgic amb la benedicció dels presents.

La paròquia edità un llibret de 47 pàgines on es recollien les salutacions del senyor arquebisbe, del senyor rector, del president de la Diputació de Tarragona i de l'alcalde de Solivella. Seguia una breu memòria de la intervenció, acompanyada d'il·lustracions fotogràfiques fetes per Jordi Travé i Josep Mateu. Finalment, tancava la publicació un article sobre la història de la construcció del temple en el segle XVIII elaborat amb rigor científic pel Dr. Josep Maria Sans i Travé, titulat "La construcció de l'església parroquial de Solivella (1765-1780)".⁶⁸

23. LES PROCESSIONS: CAPELLES I CATIFES

Un aspecte destacable —i encomiable, que sorprèn molts dels visitants de la nostra població per la nostra celebració— de la festa del Sagrat Cor de Solivella és la devoció i el recolliment dels participants, que la segueixen amb els ciris o fanalets encesos —anys enrere hi anaven amb atxes— i amb un silenci exemplar i

68. El títol de la publicació es diu *Dedicació de l'església parroquial. Solivella. 9 de setembre de 2009*, editat a Barcelona l'any 2009.

admirable, trencat només pels cants del cor, la música que acompanya o les oracions del sacerdot que recita en cada capella.

El recorregut i les capelles

El recorregut de la processó pels carrers del poble no ha estat sempre el mateix, sinó que amb l'ampliació urbanística del final del segle XIX es va estendre cap a aquests sectors, que hi aportaren dues noves capelles, tal com veurem tot seguit.

Inicialment, la processó quan va néixer, al començament dels anys quaranta del segle XVIII, feia el recorregut pels carrers principals del recinte urbà: sortint de la Costeta, davant de l'anterior església romanicogòtica (recordem que l'obra de l'actual temple parroquial finalitzà cap el 1780) devia seguir pel carrer Major, per continuar pel carrer de l'Abeurador —on hi havia la residència dels Civit— i sortir fora muralles pel portal de l'Abeurador i seguir per la carretera del Tallat fins a la plaça de la Creu —nom que adoptà per la creu de terme situada a la cruïlla de la carretera de Montblanc amb la que anava a Blancafort, creu que va desaparèixer a principis del segle XX per natural degradació, sense que l'ajuntament d'aleshores fes res per a la seva conservació. D'aquí, continuant per fora muralles, devia entrar novament dins la població pel portal de la Bassa —on s'aturava a la potent, econòmicament, casa de cal Roig i on el sacerdot, després de les pregàries de costum, beneïa principalment els de la casa—, seguir pels carrers del Pla i de l'Hospital fins al portal d'en Borràs i continuar a través del carrer de l'Abadia fins a l'església parroquial, situada a la banda dreta de la Costeta.

Aquest recorregut original va variar quan es va inaugurar el nou temple parroquial (cap al 1780) i quan es feu la carretera de Salou a Artesa de Segre (actual C-14), inaugurada el 1836 —data que apareix esculpida a la pedra que en forma de monument està col·locada a la cruïlla de la carretera que va cap a

Rocallaura i Vallbona de les Monges— ja que va eixamplar-se cap a aquests nous sectors de la població. Així mateix, l'obertura de les travesseres dels carrers del Pla (inici del carrer del Mig) i de Prim (actual dels Llorac) al començament del segle XIX facilità l'accés a aquesta via principal, i la constitució de dues noves capelles en aquests sectors de la població, les de cal Franceset i de cal Martingala. Això motivà que la processó, en acabat el carrer del Pla, seguís per la part nova del carrer del Mig fins a la Carretera i tornés a entrar dins el nucli urbà vell a través de l'actual carrer de la Conca i, tot enfilant-se, deixant de banda el portal d'en Borràs i el carrer de l'Abadia, cap el camí vell de Belltall i d'aquí cap a Gardeny, que travessava pel carrer Sant Ramon fins arribar a la Costeta i seguir cap el carrer Major. Abandonant el carrer de l'Abeurador, continuava pel carrer Major fins al carrer actual dels Llorac, la Carretera del Tallat i plaça de la Creu. Aquí, en lloc de seguir fins al portal d'en Borràs, continuava pel carrer de la Creu fins a sortir a la Carretera, on es feia una capella a cal Martingala. Entrava de nou al nucli vell de la població pel portal d'en Borràs i pel carrer Pla feia cap a la plaça Major i tot seguit dins el temple parroquial, on es duia a terme la cerimònia de clausura de la processó, amb la consagració dels presents al Sagrat Cor de Jesús, l'adoració dels Santíssim i la benedicció dels fidels amb la custòdia.

Atesa la concentració de solivellencs i d'altres fidels vinguts de les poblacions veïnes per honorar el Sagrat Cor, al final del segle XIX, pel fet de no poder-los encabir dins el temple parroquial, s'optà per concloure la processó, amb les seves corresponents oracions i cerimònies annexes, a la plaça Major, tal com es fa actualment.

Del que acabem d'exposar es pot albirar que, juntament amb el recorregut, ha variat també el nombre de capelles. Inicialment, no n'hi havia cap al llarg de la processó: sortia el rector amb la custòdia i recorria en silenci els carrers del poble. En una

segona fase, tal com acabem de dir, es bastí un altaret a la plaça Major, on es feia la cerimònia de conclusió de la processó. En una tercera fase, s'hi afegí un únic altaret a cal Roig, on s'aturava el sacerdot per beneir els d'aquesta casa. Atès que altres famílies que destacaven per la seva religiositat i devoció al Sagrat Cor també volien acollir la custòdia en el seu itinerari per la població, en una cinquena fase s'amplià el nombre d'altarets on posar una imatge del Sagrat Cor i on exposar la custòdia. Es tractava de suports molt senzills, situats a les entrades de les cases, no al carrer, i arranats pels propis habitants de la llar.

Com es pot deduir també del que acabem de dir, l'estètica dels altarets i la capella no ha estat sempre la mateixa, sinó que ha variat al llarg dels anys: començà amb un simple i senzill altaret, on hi havia una imatge del Sagrat Cor, amb cortines i domassos al seu darrere per amagar la resta de l'entrada. Més endavant s'arranjà l'espai que contenia l'altaret tot convertint-se en una capella que disposava d'una certa plasticitat, per passar, a partir de 1968, amb l'escaiença del 225è aniversari de la celebració, a un quadre escènic amb representació de figures humanes. També per primera vegada, aquest any es varen elaborar les catifes.

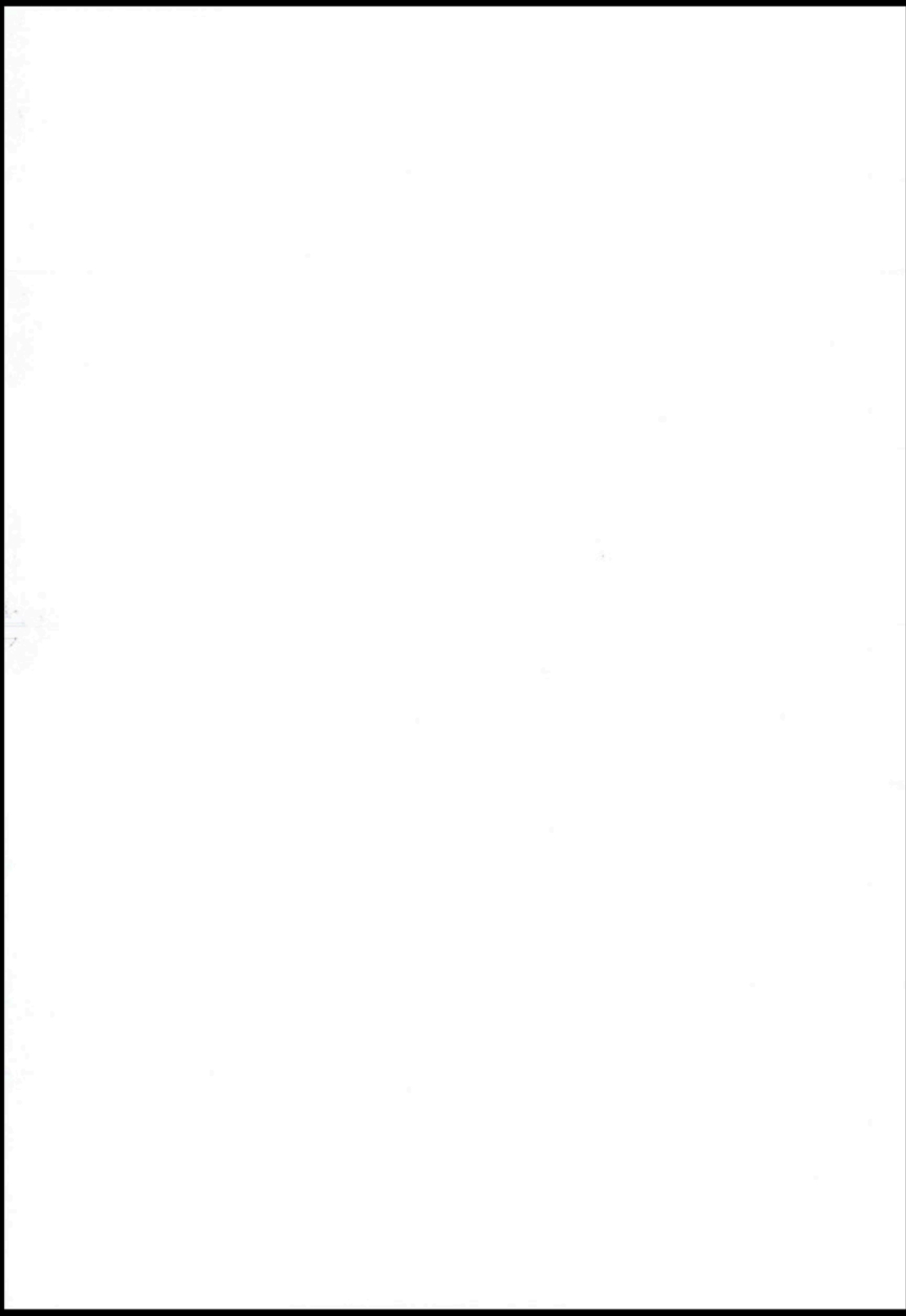
Actualment, el nombre de capelles i el seu emplaçament —seguint el recorregut de la processó— és el següent: 1. Font del Lleó (antigament cal Franceset); 2. carrer de la Conca (antigament cal Rito); 3. Gardeny; 4. La Costeta; 5. Carrer Major (antigament ca la Malena) 6. Carretera del Tallat; 7. Plaça de la Creu; 8. Carretera (antigament cal Martingala); 9. Carrer del Pla (antigament cal Catxoli); i 10. Plaça Major. Cada una és de responsabilitat del corresponent veïnat, llevat de la darrera, que un temps enrere ho ha estat tradicionalment dels joves.

Avui, les capelles del Sagrat Cor de Solivella, tot i que els figurants són estàtics, destaquen per la seva originalitat, vivesa, color i plasticitat.

Els carrers per on passa la processó, seguint la tradició de la festivitat del Corpus de moltes poblacions del nostre país, tradicionalment s'adornaven amb les típiques enramades de verd, principalment de mata o llentiscle, sovint embellit amb flors de paper de diversos colors. D'uns anys ençà les enramades han estat substituïdes per artístiques catifes confeccionades principalment per serradures de diversos colors. L'any 1968 i els immediatament següents, però, la base de les catifes s'elaborava principalment amb pols d'alabastre, blanc o tenyit de diversos colors.

Un aspecte especialment destacable de la feina a l'hora d'elaborar aquests escenaris tan efímers és la col·laboració de les persones de cada capella: infants, joves i grans aporten el seu saber, la seva experiència, el seu esforç i el seu treball gratuït perquè la seva capella resulti el més digna possible.

Afortunadament, avui dia hom disposa d'un instrument valuosíssim per contemplar l'evolució al llarg dels anys: les fotografies d'època de les diverses celebracions, precedides d'un resum sobre l'origen de la festa, al web www.solivella.net. A l'apartat de festes del poble hom pot veure un resum fotogràfic de les celebracions des dels anys trenta fins a l'any 1979 i amb profusió de fotografies per a cada any des del 1979 fins al 2016. El reportatge inclou els participants en els treballs de preparació de capelles i catifes, les processons, les autoritats assistents, les capelles, les catifes, participants a la processó, així com mil detalls que han impressionat l'ull del fotògraf. Aquest reportatge ha estat elaborat per Jordi Travé i Travé, qui no solament ha recollit les seves pròpies fotografies, sinó que sovint hi ha afegit les sensibilitats fotogràfiques d'altres participants a la festa.

Aquest llibre analitza els orígens de la Festa del Sagrat Cor a Solivella, la seva evolució al llarg de la història fins a l'actualitat i els diversos elements que constitueixen el "vot de poble". També s'analitzen els elements constitutius de la celebració, com ara la missa solemne i la processó del capvespre, on destaquen per la seva originalitat i plasticitat les capelles i les catifes.

Josep Maria Sans i Travé és fill de Solivella. Historiador i arxiver. Ha estat cap del Servei d'Arxius, director general del Patrimoni Cultural i director de l'Arxiu Nacional de Catalunya. També ha estat professor de la Universitat de Barcelona i la Universitat Internacional de Catalunya. Actualment imparteix classes a la Facultat Antoni Gaudí, de l'Ateneu Universitari Sant Pacià. Ha publicat diversos llibres i estudis sobre la Generalitat de Catalunya, el notariat, els ordes militars, el monaquisme i diverses poblacions de la Conca de Barberà, entre les quals Solivella.

Ajuntament de
Solivella